

Water in 's-Hertogenbosch

Burgers over wateroverlast,
recreatiemogelijkheden en de
kwaliteit van oppervlaktewater

Samenvatting

In deze rapportage wordt ingegaan op het water in 's-Hertogenbosch. Wat zeggen burgers over wateroverlast, recreatiemogelijkheden en de kwaliteit van het oppervlaktewater? En wat gaat de gemeente hieraan doen?

Locaties wateroverlast

De gemeente 's-Hertogenbosch wil het watersysteem in 's-Hertogenbosch verbeteren. Hiervoor is het van belang te weten op welke plaatsen binnen de gemeente wateroverlast voorkomt en waar niet. Dertig procent van de bewoners geeft aan de afgelopen vijf jaar overlast van water te hebben gehad. De wateroverlast vindt iets vaker plaats in de woonomgeving dan op het eigen perceel of woning. De locaties van de wateroverlast concentreren zich in de buurten Molenhoek/Sparrenburg, Haren/Donk/Reit en Muntel/Binnenstad Noord. De wateroverlast komt het vaakst voor in de herfst, gevolgd door de winter. Mensen wijten de wateroverlast met name aan hevige neerslag en aan de riolering in de straat die het water niet aankan.

Wateroverlast op het eigen perceel / in eigen woning

In totaal heeft 15 procent van de mensen wateroverlast gehad in de eigen woning of op het eigen perceel. De wateroverlast kwam het vaakst voor in de tuin en badkamer of toilet. De helft van de mensen geeft aan schade te hebben gehad door de wateroverlast. Ruim een kwart van de schades bedroeg € 1.000,- of meer. Het kostbaarst blijken de schades binnenshuis.

Wateroverlast in de woonomgeving

Twintig procent van de mensen heeft wateroverlast in de woonomgeving gehad. De overlast was het vaakst op straat, rond de woning en in het openbaar groen. In de meeste gevallen hadden mensen hierdoor geen schade. Ook zijn de schades gemiddeld lager in vergelijking met de schades bij wateroverlast op het eigen perceel of in de eigen woning.

Actie om wateroverlast te beperken/voorkomen

De helft van de mensen heeft geen actie ondernomen op de wateroverlast. Van degenen die wel actie ondernamen, ondernam het grootste gedeelte 'zelf' actie. Zij hebben bijvoorbeeld bladafval verwijderd bij putten, schoongemaakt na wateroverlast of de tuin opnieuw bestraat om wateroverlast een volgende keer te voorkomen. Het 'zelf' actie ondernemen blijkt ook de effectiefste methode te zijn. Verder hebben mensen in verband met wateroverlast contact opgenomen met de gemeente. Er wordt niet vaak contact gezocht met de brandweer, Waterschap of politie.

Kwaliteit van het oppervlaktewater

De waterkwaliteit van het oppervlaktewater wordt niet al te best beoordeeld. Ongeveer veertig procent van de mensen vindt het oppervlaktewater niet helder en vindt dat er veel rommel in het water ligt. Noord en West worden slechter dan gemiddeld beoordeeld. Bewoners van Noord vinden het water niet helder en dat er veel rommel in het water ligt. Bewoners uit West vinden eveneens het water niet helder, en vinden dat het water stinkt. De waterkwaliteit wordt het best beoordeeld in de Groote Wielen, Zuidoost en Empel.

Recreatiemogelijkheden in de woonomgeving

Ruim driekwart van de mensen vindt dat er voldoende waterrecreatiemogelijkheden zijn in hun woonomgeving. Een klein deel is echter ontevreden. Dit zijn met name bewoners uit Rosmalen, Empel, Noord en de Groote Wielen. Zij vinden dat er onvoldoende recreatiemogelijkheden zijn rond water in hun woonomgeving. Daarnaast vindt men dat de wateren die er in de buurt zijn, recreatiever mogen. Als suggestie wordt dan ook het recreatiever maken van water genoemd, zoals het plaatsen van extra bankjes en vuilnisbakken, maar ook het aanleggen van strandjes en eettentjes. Er zijn echter ook mensen die aangeven geen recreatief water (in de buurt) te willen. Zij zijn bang dat de natuurontwikkeling en –bescherming in het geding komt.

Gemeentelijke acties

Aan de hand van de uitkomsten van de waterenquête onderneemt de gemeente de volgende acties:

1. Gebruik van uitkomsten voor uitbreiding meetnet in rioolstelsel;
2. Gebruik van uitkomsten voor opzetten grondwatermeetnet;
3. Weergeven klachten via Waterloket en waterwebsite;
4. Ingaan op concrete klachten en opmerkingen;
5. Extra contact met bewoners die dit aangegeven hebben.

Meetnet rioolstelsel

In 2010 wordt het meetnet in en rondom de riolering verder uitgebreid. Met dit meetnet wordt meer inzicht gekregen in de werking van het rioolstelsel, en wordt bekeken of het riool de verschillende waterstromen aan kan. Tevens wordt hiermee gecontroleerd of het water op straatsituaties (wateroverlast vanuit de riolering) – die berekend zijn met zogenaamde rioolmodellen – overeen komen met de praktijk. De uit de enquête naar voren gekomen locaties van wateroverlast geven een goede indicatie waar de meetinstrumenten geplaatst kunnen worden.

Grondwatermeetnet

In 2010 is de gemeente begonnen met de voorbereidingen voor het opzetten van een grondwatermeetnet. Dit past binnen de nieuwe taken van de gemeente met de komst van de nieuwe waterwet in december 2009. Ook hier bieden de uitkomsten van de enquête een goede start voor het plaatsen van onze meetinstrumenten.

Zowel de onderzoeken naar de werking van het rioolstelsel, als naar de grondwaterstroming en grondwaterstanden, maken deel uit van meerjarige programma's. Deze zullen gedurende de looptijd uitgebreid worden met waterkwaliteitsmetingen.

Digitale weergave van meldingen en klachten

De meldingen en aangegeven locaties van wateroverlast worden gedigitaliseerd en zullen ontsloten worden in een webportaal dat de gemeente aan het ontwikkelen is. Tevens zullen deze kaarten onderdeel gaan uitmaken van het waterloket. Dit waterloket komt ook voort uit de nieuwe waterwet en biedt voor burgers en bedrijven één ingang bij gemeente en Waterschap om allerlei vergunningen te regelen, maar ook als vraagpunt voor met name watergerelateerde zaken.

Verwerking van meldingen en klachten

Voor de korte termijn wordt op basis van de opmerkingen een onderverdeling gemaakt in type klachten, zodat de verwerking hiervan over de verschillende afdelingen binnen de gemeente en het Waterschap verdeeld kan worden. Deze afdelingen kunnen vervolgens bepalen welke opmerkingen aangepakt moeten worden, en wanneer dit kan gebeuren. Hierbij valt te denken aan opmerkingen over beheer en onderhoud, en klachten over de waterkwaliteit in de wijk.

Contact met bewoners

Tot slot wordt contact opgenomen met bewoners die in de opmerkingen hebben aangegeven, nader contact te willen met de gemeente.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	7
1.1	Aanleiding en doel	7
1.2	Verloop van het onderzoek	7
1.3	Leeswijzer	7
2.	Wateroverlast.....	8
2.1	Locaties wateroverlast.....	8
2.2	Wateroverlast op het eigen perceel / in eigen woning.....	10
2.3	Wateroverlast in de woonomgeving.....	13
2.4	Actie om wateroverlast te beperken/voorkomen	15
3.	Kwaliteit van het oppervlaktewater	17
4.	Waterrecreatiemogelijkheden in de woonomgeving.....	18
5.	Meedenken over wateroverlast en/of recreatiemogelijkheden	20
	Bijlage A:Tabellenboek	21

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Het Ingenieursbureau van de sector Stadsbedrijven (SB) wil het watersysteem in 's-Hertogenbosch verbeteren. Via de opvattingen van bewoners wordt beoogd een indicatie te krijgen van het functioneren van de beken, het grondwater en de riolering. Het doel van het onderzoek is met name het opsporen van zwakke plekken (waar wateroverlast voorkomt) in het waternet van de gemeente 's-Hertogenbosch. Daarnaast komen ook waterkwaliteit en waterrecreatiemogelijkheden aan de orde. Het is de eerste keer dat een dergelijk onderzoek binnen de gemeente 's-Hertogenbosch is uitgevoerd.

1.2 Verloop van het onderzoek

De vragenlijst is in overleg met het Ingenieursbureau (IB) door Onderzoek en Statistiek (O&S) opgesteld. In de vragenlijst komen de onderwerpen wateroverlast, de kwaliteit van het oppervlaktewater en recreatie in en om het water aan de orde. Eind 2009 is de vragenlijst gestuurd aan de leden van het digipanel van O&S. Het digipanel omvat 3791 deelnemers. Hiervan hebben 2290 mensen de vragenlijst ingevuld. Dit komt neer op een respons van 60 procent.

1.3 Leeswijzer

In de rapportage komen de belangrijkste resultaten uit het onderzoek aan de orde. Hoofdstuksgewijs komen de onderwerpen wateroverlast, waterkwaliteit en waterrecreatiemogelijkheden aan de orde. Hierbij zijn de resultaten zoveel mogelijk geïllustreerd, om de uitkomsten te verduidelijken. In de teksten worden de belangrijkste resultaten beschreven.

In Bijlage A is het tabellenboek opgenomen. Hierin worden de resultaten per wijk gepresenteerd. Bij sommige vragen dient rekening te worden gehouden met een laag aantal respondenten per wijk. Dit aandeel is te laag om betrouwbare uitspraken naar wijk te kunnen doen. De cijfers moeten in deze gevallen als een indicatie genomen worden, en niet als 'harde' cijfers¹.

Vragen die door een groot aantal respondenten zijn beantwoord, zijn ook uitgesplitst naar achtergrondkenmerk. Hierdoor kunnen verschillen naar geslacht, leeftijd, etniciteit en opleidingsniveau bekeken worden. Ook zijn verschillen tussen 'gewone' woningen en (woningen met) bedrijven opgenomen. Wanneer er sprake is van een hoog aantal respondenten, met een celvulling van meer dan 100 respondenten per wijk/achtergrondkenmerk², is er een significantietoets uitgevoerd³.

In Bijlage B zijn de open antwoorden op de vragen opgenomen. Hier zijn ook de opmerkingen of aanvullingen op de vragenlijst in opgenomen.

¹ De betreffende categorieën (wijken/achtergrondkenmerken) met een te laag aantal respondenten dat als indicatie dient te worden genomen, zijn in grijs i.p.v. zwart lettertype uitgedrukt.

² Uitzondering hierop zijn de Groote Wielen, niet-westerse allochtonen en bedrijven. Deze hebben een lagere celvulling dan 100 respondenten. Significante effecten voor deze categorieën dienen dan ook met voorzichtigheid genomen te worden.

³ Met deze toets kan met een betrouwbaarheid van 95 procent gezegd worden of er sprake is van een positief (+) of negatief (-) verschil ten opzichte van de totale waarde voor 's-Hertogenbosch. In de tabel staat aangegeven met een asterisk (*) op welke categorie(ën) de significantietoets is uitgevoerd.

2. Wateroverlast

2.1 Locaties wateroverlast

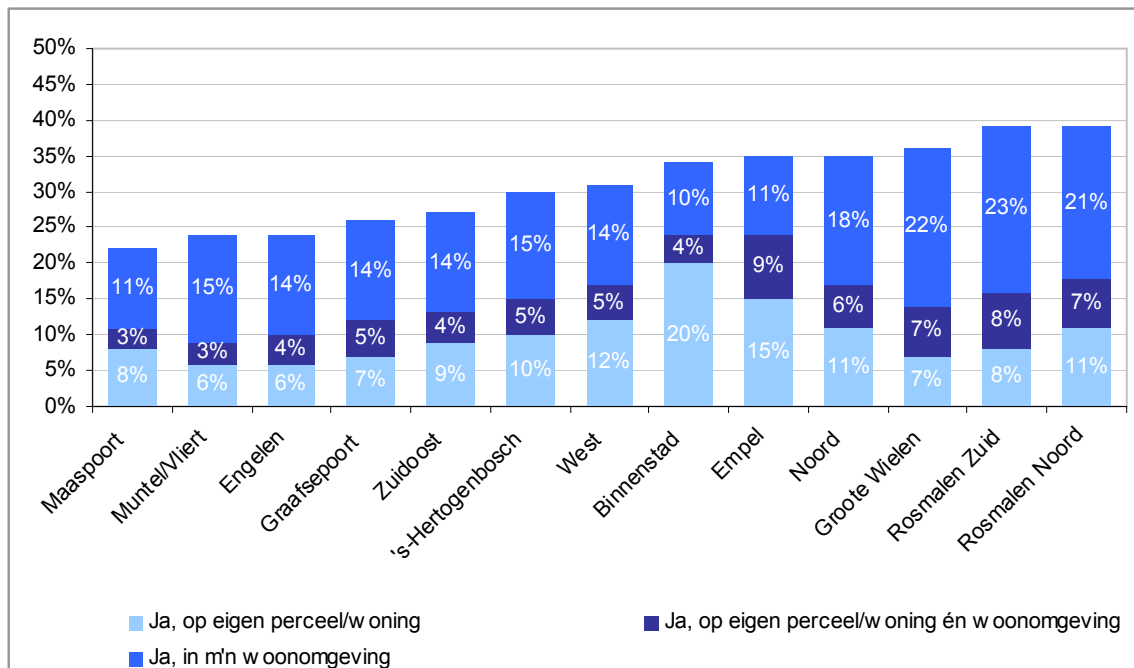
De gemeente 's-Hertogenbosch wil het watersysteem in 's-Hertogenbosch verbeteren. Hiervoor is het van belang te weten op welke plaatsen binnen de gemeente wateroverlast voorkomt en waar niet.

Dertig procent van de inwoners geeft aan de laatste vijf jaar overlast van water gehad te hebben⁴. Bij tien procent betrof het wateroverlast op het eigen perceel of in de eigen woning, en 15 procent ervoer wateroverlast in de woonomgeving. Vijf procent van de mensen heeft de afgelopen vijf jaar zowel wateroverlast op het eigen perceel of woning gehad, als ook in de woonomgeving.

Bewoners van de Maaspoort hebben het minst last van wateroverlast: 22 procent van de bewoners heeft hier de afgelopen vijf jaar overlast gehad van water. De wateroverlast is het grootst in de Groote Wielen (36%) en Rosmalen (39%). In deze wijken is de wateroverlast in 'de woonomgeving' het grootst. De wateroverlast in de eigen woning of perceel is het grootst in de Binnenstad.

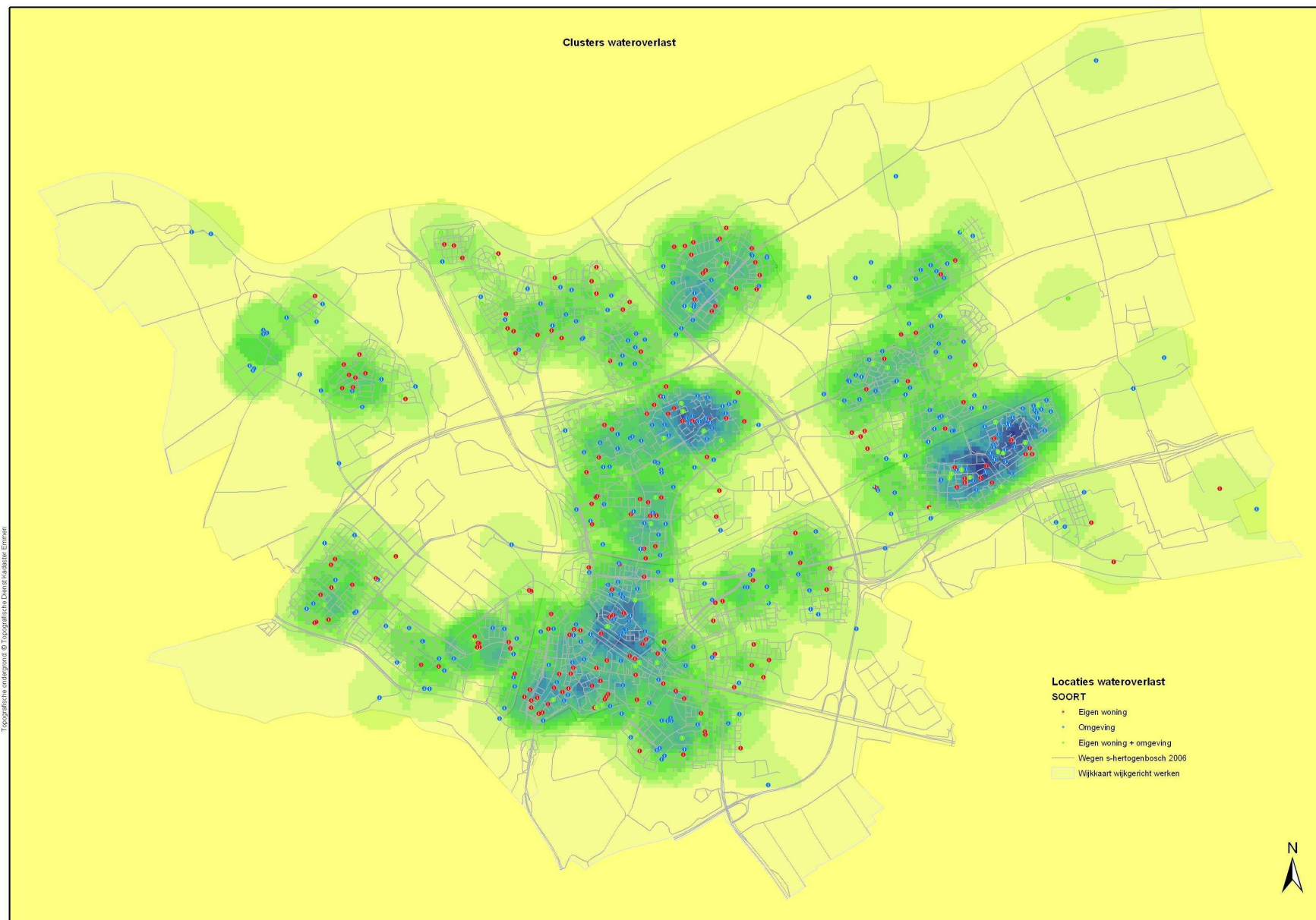
In afbeelding 2 staan de locaties weergegeven waar men de wateroverlast ervaart. De locaties waar wateroverlast het vaakst wordt aangegeven, bevinden zich in de buurten Molenhoek/Sparrenburg, Haren/Donk/Reit en bij Muntel/Binnenstad Noord.

Afbeelding 1: Waar bevindt zich de wateroverlast? (n=2285)

⁴ Deze resultaten worden niet beïnvloed door achtergrondkenmerken. Geen van de bevolkingsgroepen (uitgesplitst naar geslacht, leeftijd, etniciteit en opleidingsniveau) geeft aan vaker dan gemiddeld overlast van water te hebben.

Afbeelding 2: Clusters wateroverlast in 's-Hertogenbosch (n=538)

2.2 Wateroverlast op het eigen perceel / in eigen woning

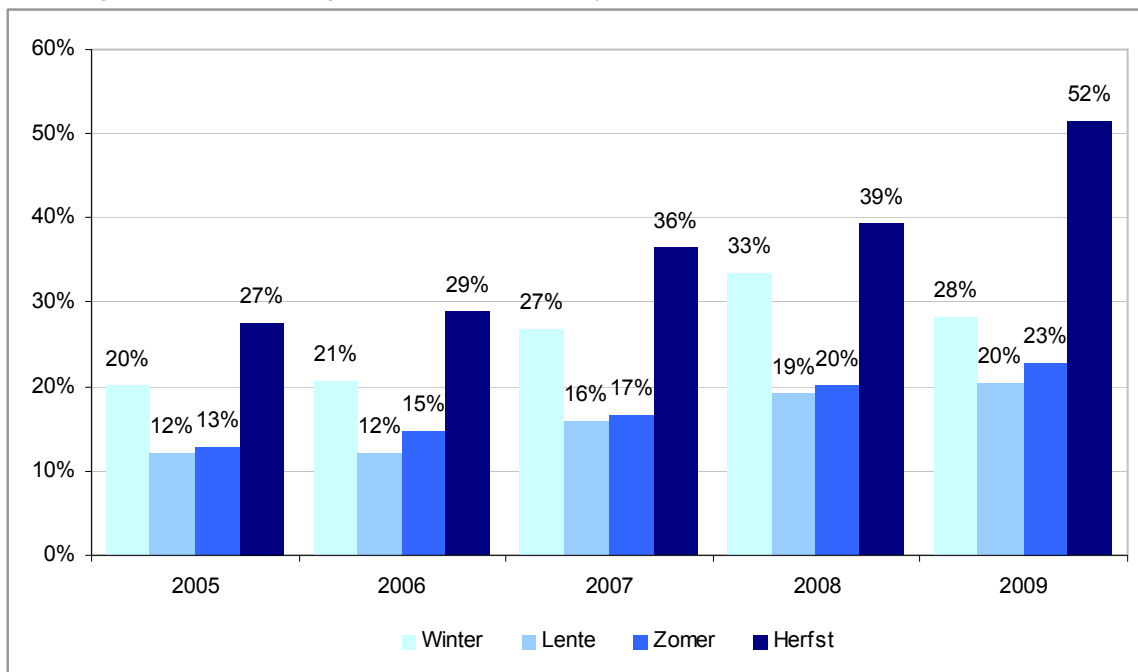
In totaal heeft 15 procent⁵ van de mensen wateroverlast gehad in de eigen woning of op het eigen perceel. In deze paragraaf wordt ingegaan op de wateroverlast welke in de eigen woning of op het eigen perceel was. Hierbij wordt ingegaan op het tijdstip, de locatie, de oorzaak en de schade.

A. Tijdstip wateroverlast

Aan de respondenten is gevraagd wanneer zij de afgelopen vijf jaar wateroverlast hebben ervaren. Het aandeel wateroverlast neemt toe, met het toenemen van de jaartelling. Dit komt onder andere doordat mensen zich recente gebeurtenissen beter herinneren.

Wateroverlast komt het vaakst voor in de herfst: 52 procent van de mensen ervoer wateroverlast in de herfst van 2009. Na de herfst is de wateroverlast het grootst in de winter, gevolgd door de lente en de zomer.

Afbeelding 3: Wateroverlast uitgesplitst naar seizoen en jaar (n=336)

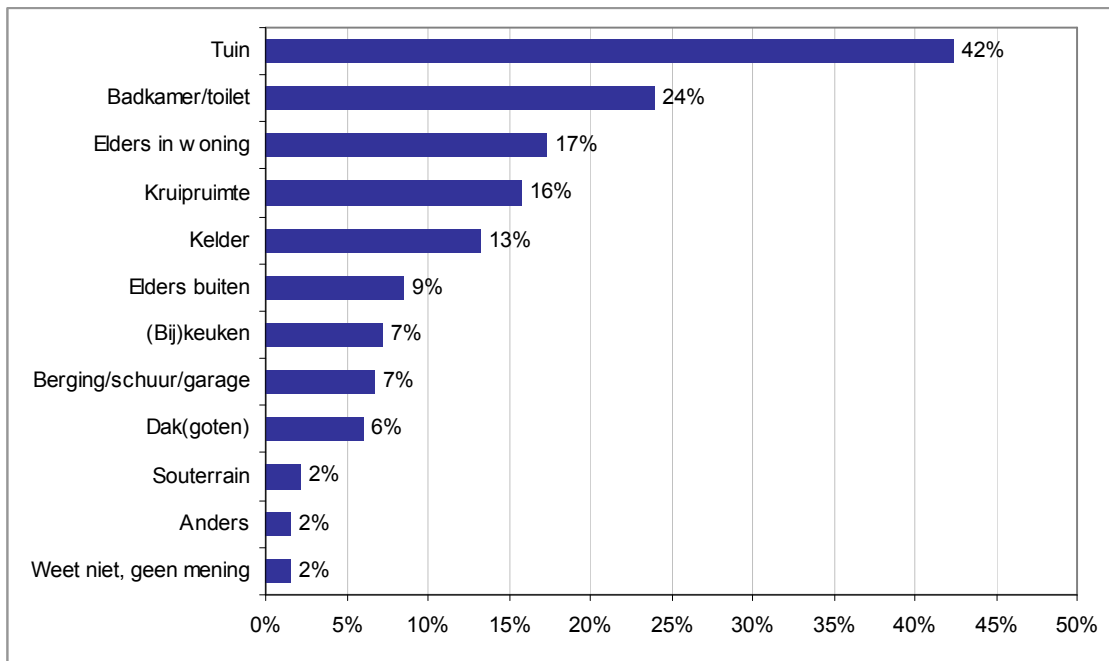

B. Locatie wateroverlast

De mensen die wateroverlast hebben gehad op het eigen perceel of in de eigen woning, hadden het vaakst overlast van water in de tuin (42%). Binnenshuis hadden zij het vaakst wateroverlast in de badkamer of toilet (24%), 'elders in de woning' (17%), kruipruimte (16%) en kelder (13%).

⁵ De 15 procent wateroverlast bestaat uit 10 procent 'wateroverlast op eigen perceel/woning' en 5 procent 'ja, op eigen perceel/woning én woonomgeving'.

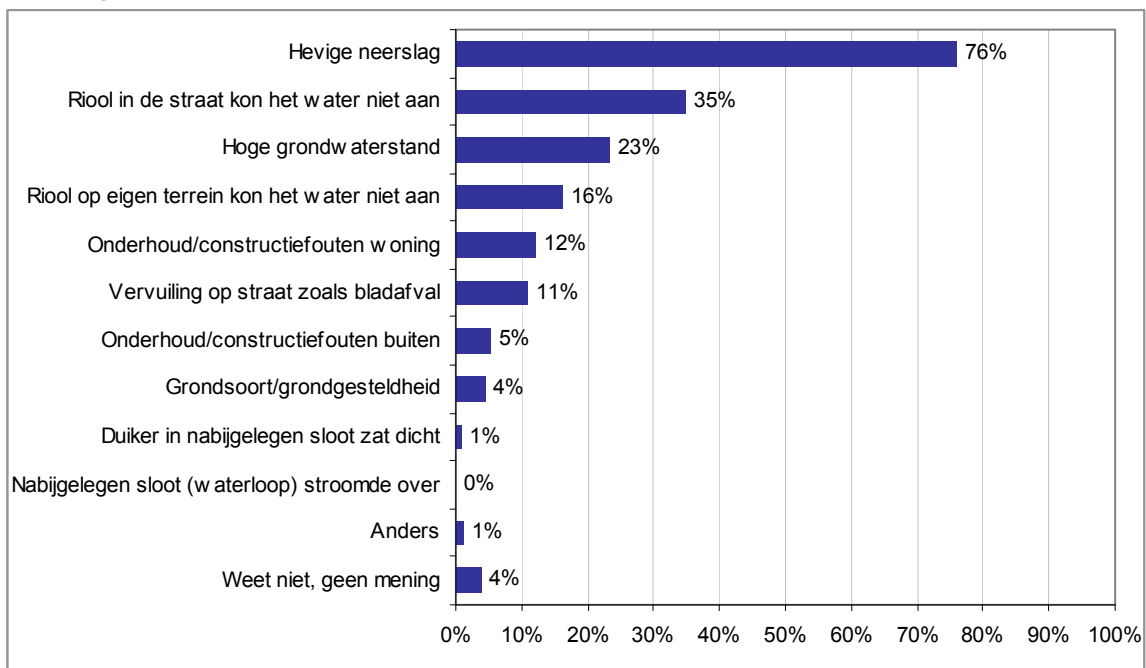
Afbeelding 4: Locatie wateroverlast (n=333)

C. Oorzaak wateroverlast

Als oorzaak van de wateroverlast wordt het vaakst neerslag genoemd: driekwart van de mensen denkt dat hierdoor de wateroverlast is veroorzaakt. Verder worden vaak genoemd: het riool in de straat (35%), hoge grondwaterstand (23%) en de riolering op het eigen terrein (16%). Daarnaast geven mensen ook vaak aan dat de wateroverlast is veroorzaakt door onderhoud of constructiefouten in de woning (12%) of in de tuin (5%). Zoals waterschade door kapotte wasmachines, te repareren dakgoten, of slecht aangelegde bestrating.

Afbeelding 5: Oorzaak van de wateroverlast (n=330)

Hevige neerslag en de riolering (in de straat) die het water niet aankon geven op meerdere locaties in en rond de woning problemen met water. Een hoge grondwaterstand zorgt voor wateroverlast in de tuin, kruipruimte en kelder.

Mensen in Rosmalen geven vaker dan gemiddeld aan dat de wateroverlast wordt veroorzaakt door de riolering.

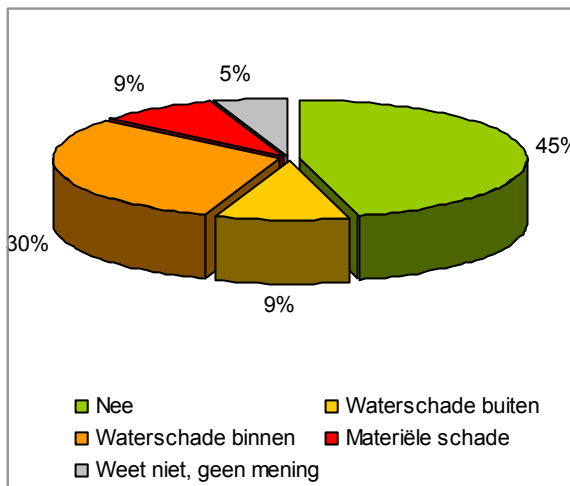
D. Schade

Ongeveer de helft van de mensen die wateroverlast heeft gehad in de woning of op het perceel, heeft hierdoor schade gehad. Dertig procent had waterschade in huis; negen procent had waterschade buitenshuis, zoals schade in de tuin of oprit. Eveneens negen procent had materiële schade, zoals kapotte meubels of witgoed. In de Binnenstad geeft driekwart van de mensen aan schade te hebben gehad als gevolg van wateroverlast in de woning/perceel. Dit betreft voornamelijk waterschade binnenshuis of materiële schade.

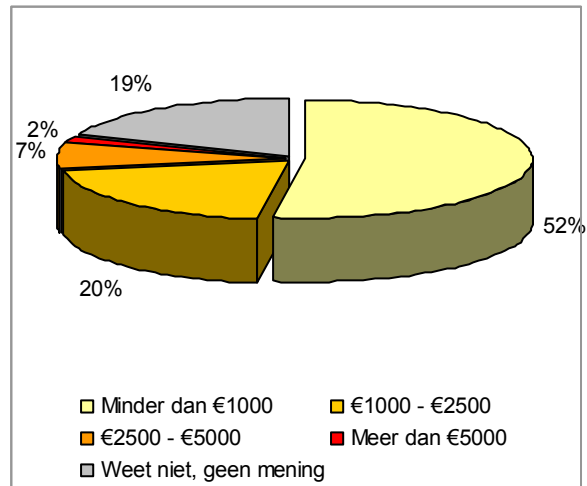
Bij ruim de helft van de mensen welke schade hebben ondervonden van de wateroverlast op het eigen terrein, is de schade lager dan € 1000,-. Bij een kwart ligt deze schade tussen de € 1000,- en € 5.000,-. Bij een klein gedeelte van de mensen (2%) is er sprake van een schade van € 5.000,- of meer. Een deel van de mensen weet niet meer hoe groot de schade is geweest, of heeft hier geen mening over (19%).

De materiële schades waren het minst kostbaar. Bij ruim driekwart van de materiële schades betrof het een schadepost van minder dan € 1000,-. Het kostbaarst zijn schades binnenshuis. Eenderde van de schades binnenshuis was hoger dan € 1.000,-.

Afbeelding 6: Soort schade (n=329)

Afbeelding 7: Hoogte schade (n=156)

2.3 Wateroverlast in de woonomgeving

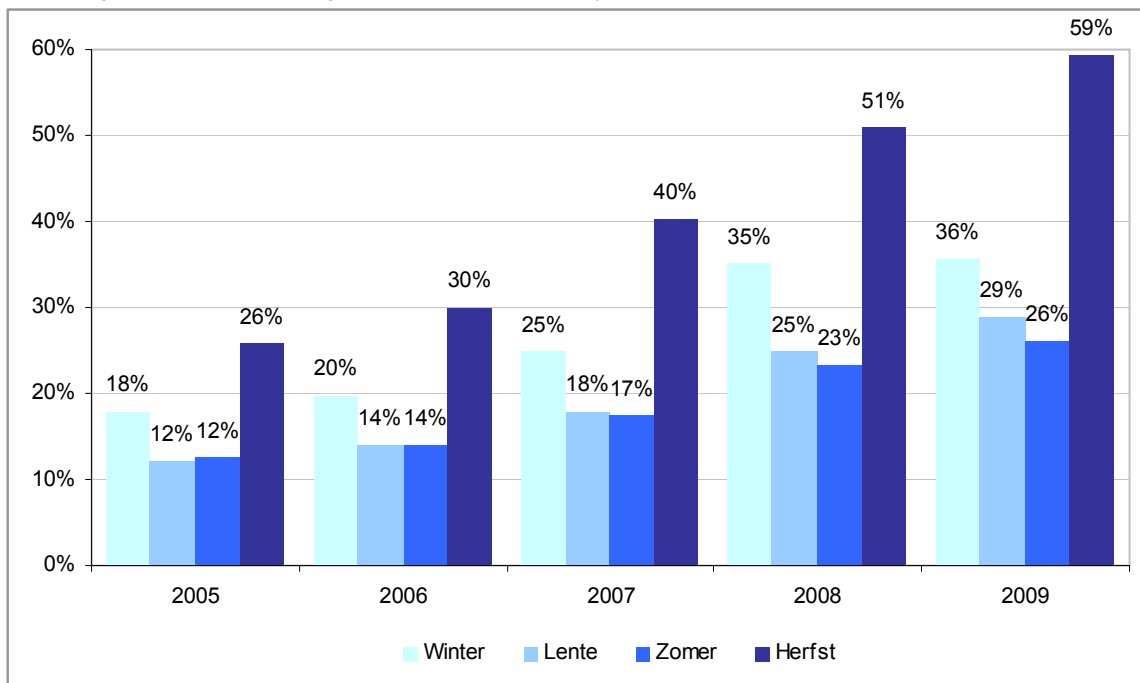
In totaal heeft 20 procent⁶ van de mensen wateroverlast gehad in de woonomgeving. In deze paragraaf wordt ingegaan op de wateroverlast welke in de woonomgeving was. Hierbij wordt ingegaan op het tijdstip, de locatie, de oorzaak en de schade.

A. Tijdstip wateroverlast

Aan de respondenten is gevraagd wanneer zij de afgelopen vijf jaar wateroverlast hebben ervaren in de woonomgeving. Net als bij wateroverlast op het eigen perceel of de eigen woning, neemt de wateroverlast toe, met het toenemen van de jaartelling.

Ook wateroverlast in de woonomgeving komt het vaakst voor in de herfst: 59 procent van de mensen ervoer wateroverlast in de herfst van 2009. Na de herfst is de wateroverlast het grootst in de winter, gevolgd door de lente en de zomer.

Afbeelding 8: Wateroverlast uitgesplitst naar seizoen en jaar (n=457)

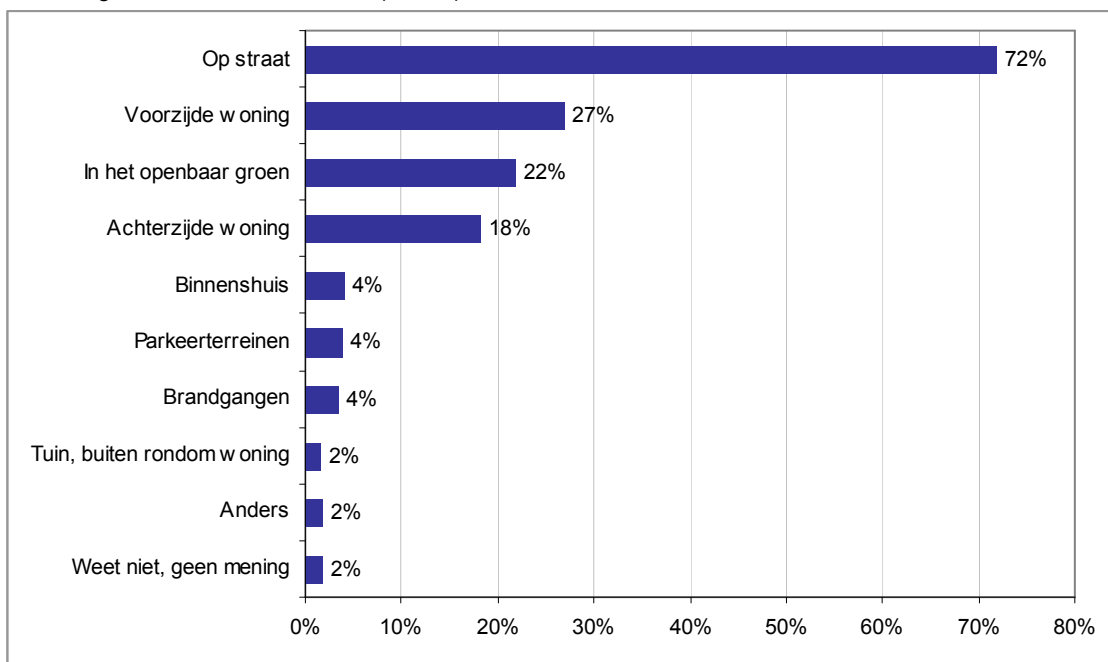

B. Locatie wateroverlast

De mensen die wateroverlast hadden in de woonomgeving, hadden het vaakst problemen met water op straat (72%). Andere locaties die meermalen genoemd zijn, zijn aan de voorzijde van de woning (27%), het openbaar groen (22%) en aan de achterzijde van de woning (18%).

⁶ De 20 procent wateroverlast bestaat uit 15 procent 'wateroverlast in m'n woonomgeving' en 5 procent 'ja, op eigen perceel/woning én woonomgeving'.

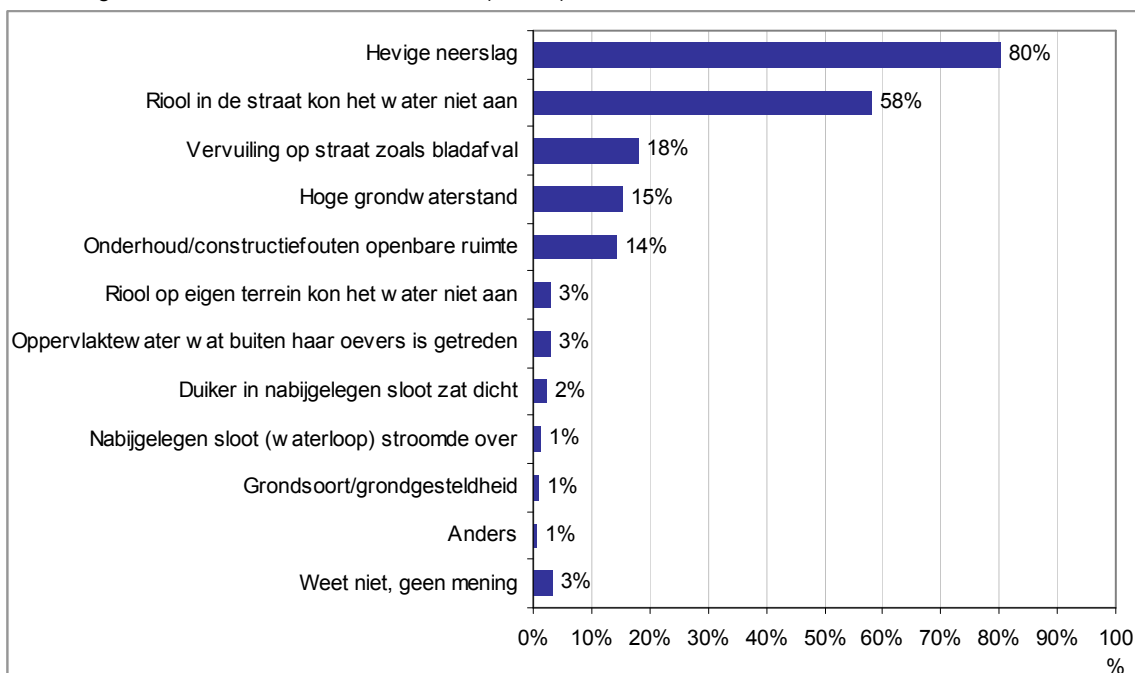
Afbeelding 9: Locatie wateroverlast (n=456)

C. Oorzaak wateroverlast

Als oorzaak van de wateroverlast wordt ook hier weer het vaakst neerslag genoemd: 80 procent van de mensen denkt dat hierdoor de wateroverlast in de woonomgeving is veroorzaakt. Ook benoemt een ruime meerderheid van de mensen het riool in de straat, wat het water niet aankon. Verder worden vaak genoemd: vervuiling op straat (18%), hoge grondwaterstand (15%) en onderhoud/constructiefouten in de openbare ruimte (14%), zoals slechte bestrating en verkeerd geplaatste afvoerputten.

Afbeelding 10: Oorzaak van de wateroverlast (n=455)

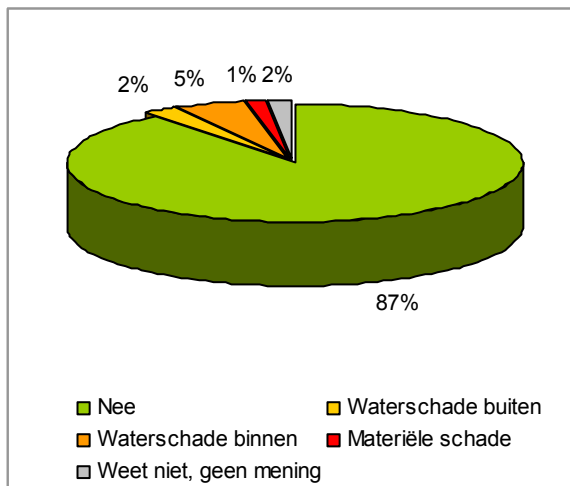
D. Schade

Bij wateroverlast in de omgeving hadden de meeste mensen geen schade. Acht procent van de mensen die wateroverlast heeft gehad in de woonomgeving heeft hieraan schade ondervonden; vijf procent had waterschade in huis, 2 procent had waterschade buitenshuis en één procent had materiële schade. De materiële schades betreffen nu voor een gedeelte schade aan kleding en schoeisel.

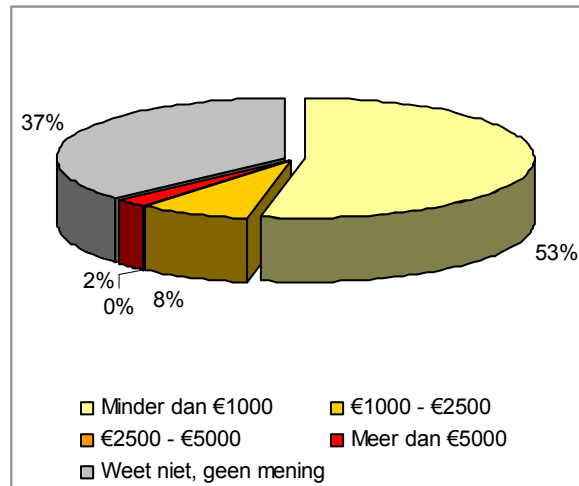
Bij ruim de helft van de mensen welke schade hebben ondervonden van de wateroverlast op het eigen terrein, is de schade lager dan € 1000,-. Bij tien procent ligt de schade boven de € 1000,-. Ruim eenderde van de mensen weet niet meer hoe groot de schade is geweest, of heeft hier geen mening over (37%).

De materiële schades zijn het minst kostbaar. Alle materiële schades bleken lager dan € 1000,- te zijn. Het kostbaarst zijn de schades buitenshuis. Ruim een kwart van de schadegevallen buitenshuis door wateroverlast in de woonomgeving is hoger dan € 1000,-.

Afbeelding 11: Soort schade (n=455)

Afbeelding 12: Hoogte schade (n=51)

2.4 Actie om wateroverlast te beperken/voorkomen

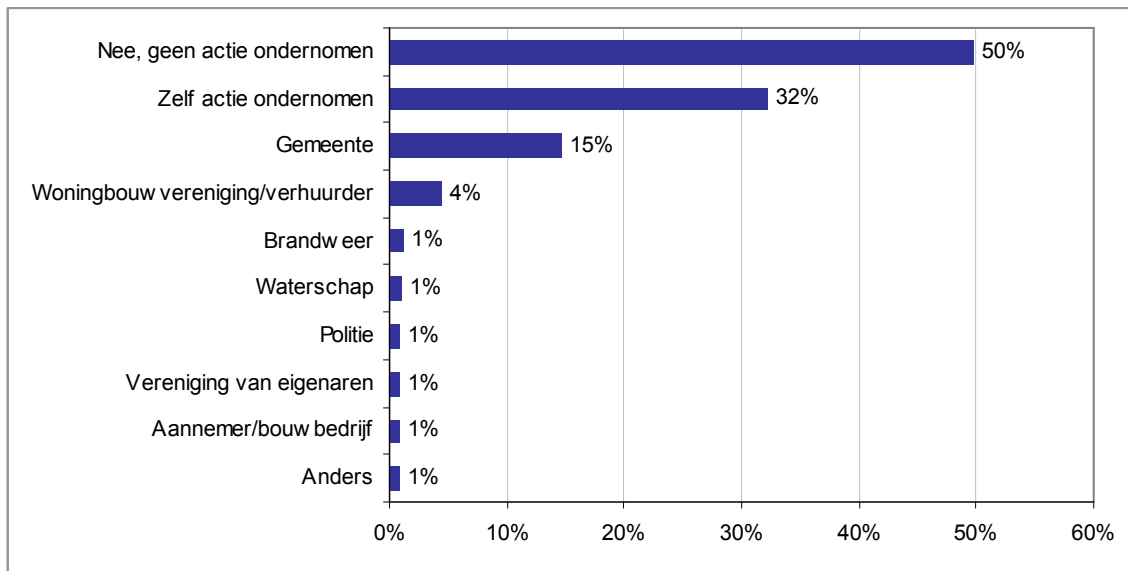
Actie ondernomen om wateroverlast te beperken/voorkomen

De helft van de mensen die wateroverlast hebben gehad, hebben hierop geen actie ondernomen. In de Binnenstad ondernemen mensen het vaakst actie; slechts 34 procent van de Binnenstadbewoners heeft geen actie ondernomen. In de Muntel/Vliert (63%) en Maaspoort (64%) ondernemen mensen het vaakst geen actie.

Van de mensen die wel actie hebben ondernomen, heeft het grootste gedeelte zelf actie ondernomen (32%). Zij hebben bijvoorbeeld bladafval verwijderd bij putten, schoongemaakt na wateroverlast, of de tuin opnieuw bestraat om een volgende keer wateroverlast te voorkomen.

Verder hebben mensen in verband met wateroverlast contact opgenomen met de gemeente (15%) of woningbouwvereniging of verhuurder (4%). Er wordt in verband met wateroverlast niet vaak contact opgenomen met brandweer, Waterschap of politie.

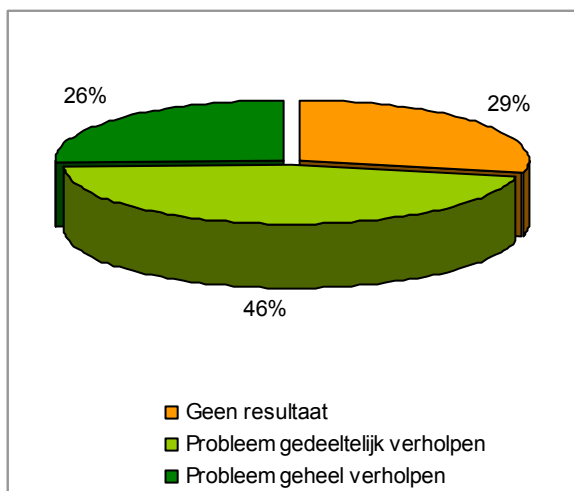
Afbeelding 13: (Welke) actie ondernomen om wateroverlast te beperken/voorkomen (n=672)

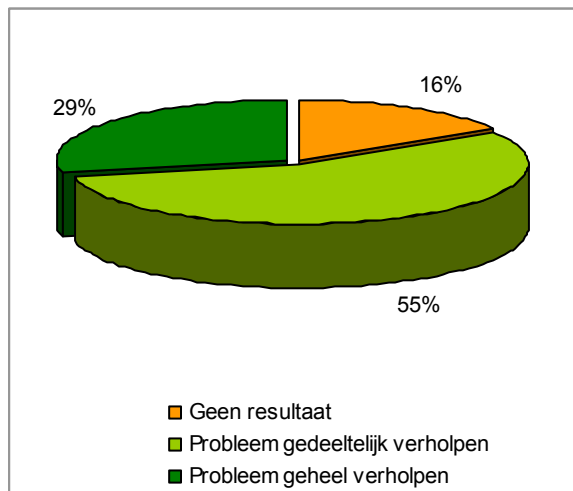
Resultaten naar aanleiding van de ondernomen actie

Van de mensen die actie hebben ondernomen geeft 29 procent aan dat de actie geen resultaat had. Bij 71 procent heeft het ondernemen van actie wel effect gehad; bij 26 procent is het probleem geheel verholpen en bij 46 procent is het probleem gedeeltelijk verholpen. Het zelf ondernemen van actie blijkt meer succesvol te zijn dan het inschakelen van gemeente of andere instanties. Bij 84 procent is het probleem (gedeeltelijk) verholpen wanneer men zelf actie heeft ondernomen. Een kleine meerderheid van de mensen die met betrekking tot de wateroverlast contact heeft opgenomen met de gemeente, geeft aan dat het probleem (gedeeltelijk) is verholpen; in 34 procent van de gevallen is het probleem gedeeltelijk verholpen en bij 19 procent is het probleem geheel verholpen.

Afbeelding 14: Resultaat van actie (totaal) (n=328)

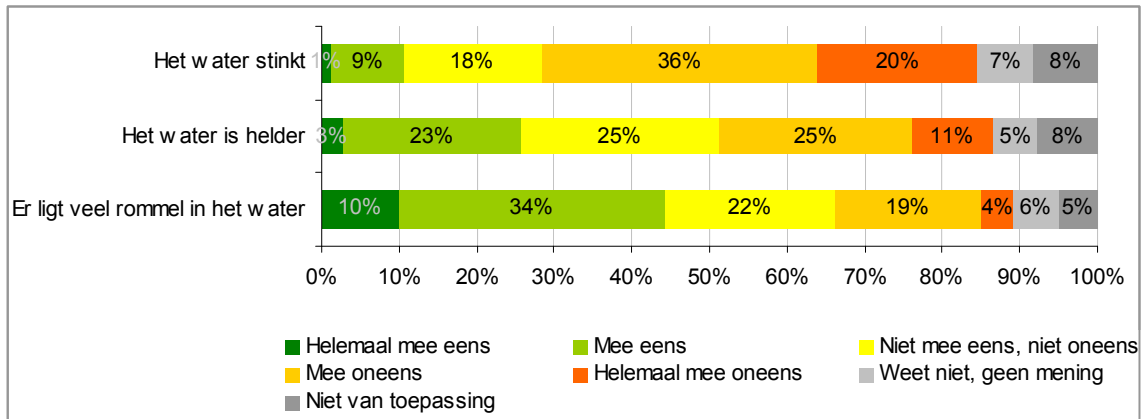
Afbeelding 15: Resultaat zelf actie ondernemen (n=213)

3. Kwaliteit van het oppervlaktewater

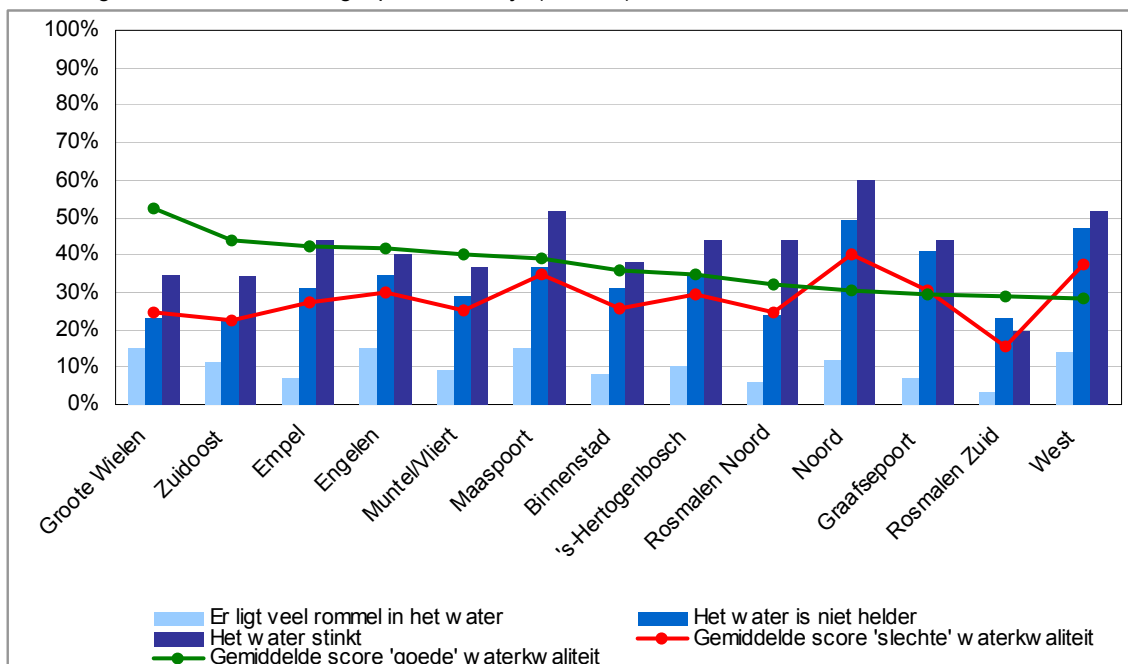
Met betrekking tot de waterkwaliteit van het oppervlaktewater zijn aan de bewoners van 's-Hertogenbosch drie stellingen voorgelegd: "het water stinkt", "het water is helder" en "er ligt veel rommel in het water". Het slechtst wordt de 'schoonheid' van het water beoordeeld; 44 procent van de inwoners vindt dat er veel rommel in het water ligt. 36 procent vindt dat het water niet helder is en 10 procent van de mensen vindt het water stinken.

Afbeelding 16: Kwaliteit van het oppervlaktewater (n=2203)

Noord en West worden slechter dan gemiddeld beoordeeld. Bewoners van Noord vinden het water niet helder en dat er veel rommel in het water ligt. Bewoners van West vinden eveneens het water niet helder, en vinden dat het water stinkt. Dit laatste vindt men ook vaker in de Grote Wielen, Maaspoort en Engelen. In onderstaande afbeelding staat aangegeven hoe de wijken scoren op waterkwaliteit. De waterkwaliteit wordt het best beoordeeld in de Grote Wielen, Zuidoost en Empel. De waterkwaliteit wordt het slechtst beoordeeld in Maaspoort, West en Noord. Mensen in de leeftijd tussen 30 en 39 jaar beoordelen de waterkwaliteit slechter dan gemiddeld. Middelhoog opgeleiden vinden het water vaker dan gemiddeld stinken.

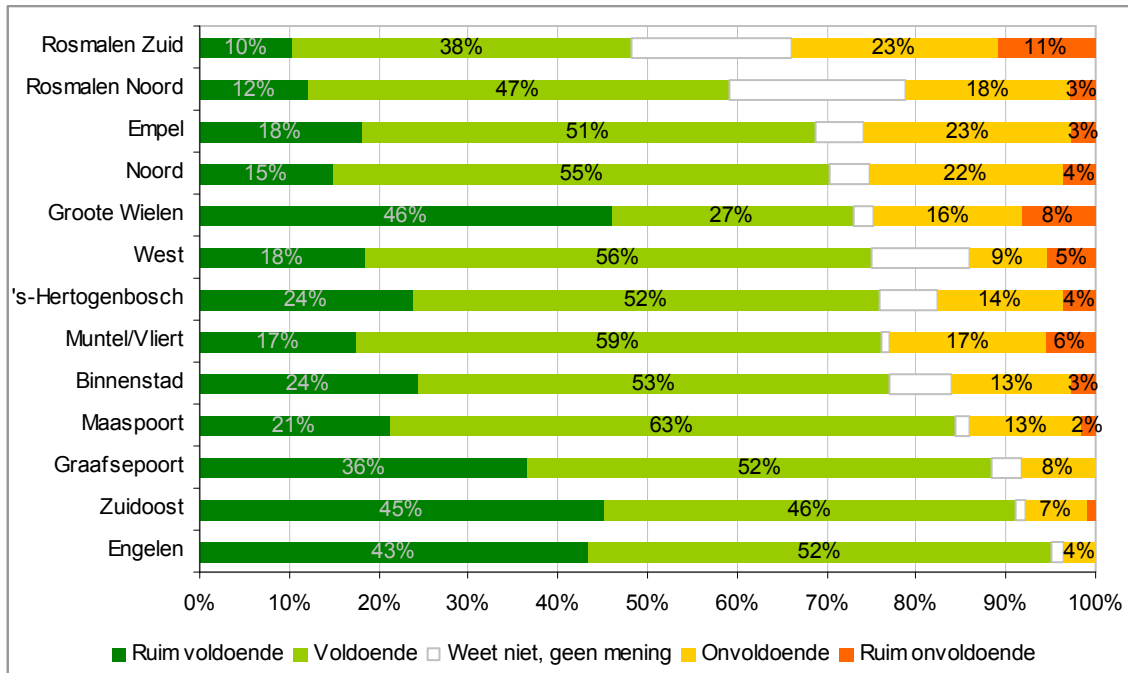
Afbeelding 17: Waterkwaliteit uitgesplitst naar wijk (n=2203)

4. Waterrecreatiemogelijkheden in de woonomgeving

Ruim driekwart van de bewoners van de gemeente vindt dat er voldoende waterrecreatiemogelijkheden zijn in hun woonomgeving; 18 procent vindt dat er onvoldoende mogelijkheden zijn om te recreëren in en om het water in hun woonomgeving. Bewoners uit Engelen, Zuidoost en Graafsepoort beoordelen de waterrecreatiemogelijkheden in de woonomgeving het beste. Bewoners uit Rosmalen, Empel, Noord en de Grote Wielen zijn hier het minst tevreden over.

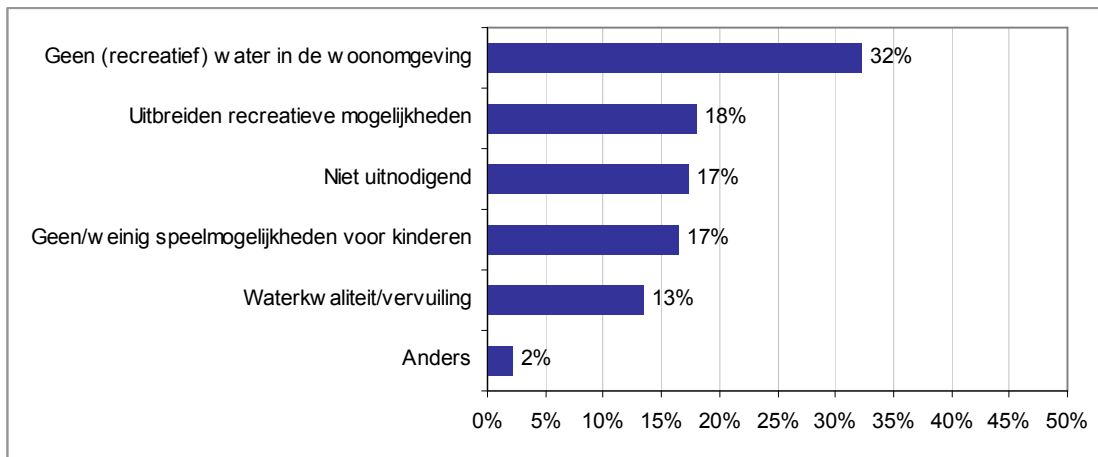
Afbeelding 18: Aanbod recreatiemogelijkheden in de woonomgeving (n=2201)

Door mensen die vinden dat er onvoldoende waterrecreatiemogelijkheden zijn in de woonomgeving, wordt het vaakst aangegeven dat er geen (recreatief) water in de woonomgeving is (32%). Zij geven aan dat er geen water in hun woonomgeving is, of dat dit niet geschikt is voor recreatief gebruik. Ten tweede geeft men aan dat het water recreatiever mag (18%), zoals: het aanleggen van strandjes en steigers, eettentjes en vaarmogelijkheden of verhuur van bootjes/waterfietsen. 17 procent vindt het water niet uitnodigend om er te recreëren of vindt dat er geen of weinig speelmogelijkheden zijn voor de kinderen, of dat het er onveilig is voor kinderen.

Dertien procent is ontevreden over het water in de woonomgeving, vanwege een slechte waterkwaliteit of vervuiling in en om het water. Het water is volgens hen niet geschikt om te zwemmen, te vissen of andere recreatie.

Afbeelding 19: Redenen onvoldoende recreatiemogelijkheden in de woonomgeving (n=346)

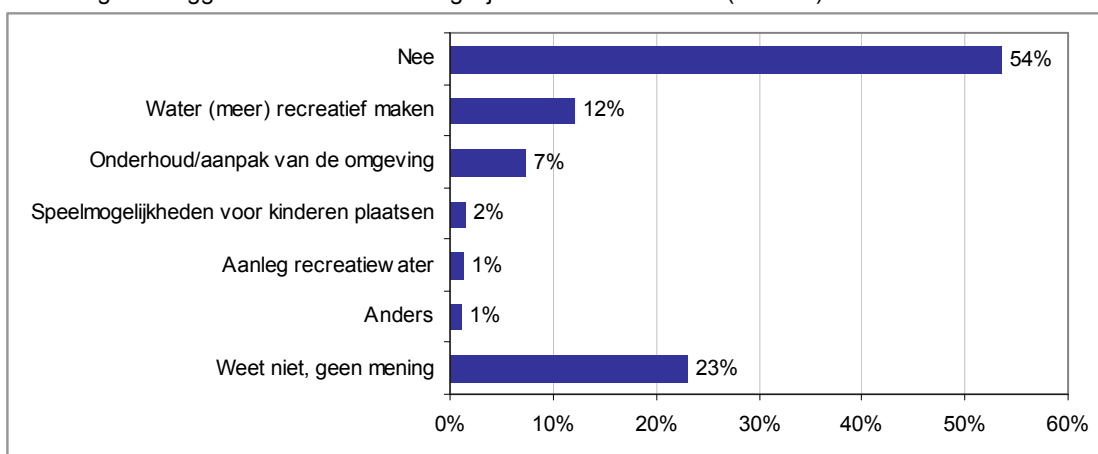
Aan de inwoners is gevraagd of men nog suggesties had om de recreatiemogelijkheden in en om het water te verbeteren. Meer dan de helft van de mensen had geen suggesties. Bijna een kwart wist het niet of had geen mening.

Ongeveer een kwart van de mensen had wel suggesties om de recreatiemogelijkheden in en om het water te verbeteren. Hiervan gaf ongeveer de helft aan water in de buurt recreatief te maken, of wanneer er een recreatief water in de buurt is, de recreatiemogelijkheden te vergroten. De wensen hierop zijn van zeer uiteenlopende aard, van het vergroten van de toegankelijkheid, het plaatsen van bankjes, verlichting en speeltoestellen voor kinderen, tot het aanleggen van stranden, eettentjes en aanlegsteigers, verhuur van bootjes en waterfietsen en het plaatsen van toezicht. Op dit punt kunnen wensen van mensen tegenstrijdig zijn, zoals minder of meer parkeerplaatsen in de buurt, of het wel of niet toestaan van honden.

Door een groot deel wordt ook aangegeven dat de omgeving in en om het water beter onderhouden mag worden: zoals het schoon en helder houden van het water, het opruimen en aanpakken van vervuiling, en het herzien van hondenuitlaatroutes of andere aanpak van hondenpoep/zwerfafval.

Door een klein gedeelte van de mensen wordt aangegeven: het plaatsen van speelmogelijkheden voor kinderen en het aanleggen van een recreatiewater in de buurt. Daarnaast zijn er ook mensen die aangeven minder waterrecreatiemogelijkheden te willen, en dat er meer oog mag zijn voor natuur(ontwikkeling) in plaats van waterrecreatie.

Afbeelding 20: Suggesties om recreatiemogelijkheden te verbeteren (n=2287)

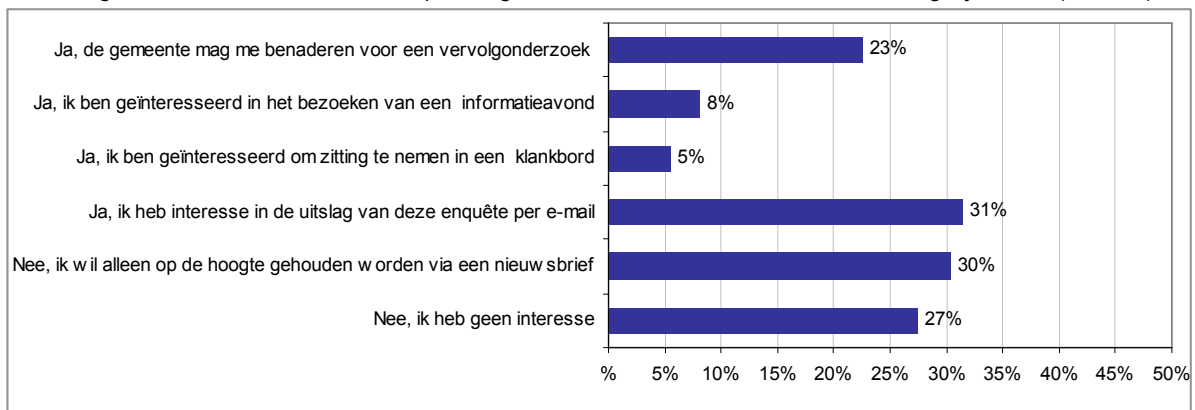
5. Meedenken over wateroverlast en/of recreatiemogelijkheden

Aan de respondenten is gevraagd of men wil meedenken over oplossingen met betrekking tot wateroverlast en/of recreatiemogelijkheden in en om het water. 57 procent van de mensen is hier niet in geïnteresseerd.

Bijna een kwart geeft aan dat de gemeente hen mag benaderen voor een vervolgonderzoek. Acht procent is geïnteresseerd in het bezoeken van een informatieavond en vijf procent is geïnteresseerd om zitting te nemen in een klankbord. In Zuidoost en de Grote Wielen is de interesse groter dan gemiddeld. Daarnaast zijn mannen, allochtonen en mensen met een bedrijf (aan huis) meer dan gemiddeld geïnteresseerd in deelname aan een vervolgonderzoek, informatieavond of klankbordgroep.

31 procent van de respondenten is geïnteresseerd naar de uitslag van de enquête per e-mail. Zij zullen net als de andere respondenten een samenvatting van deze rapportage per e-mail ontvangen.

Afbeelding 21: Wilt u meedenken over oplossingen mbt wateroverlast en/of recreatiemogelijkheden (n=2187)

Bijlage A: Tabellenboek

Tabel 1: Heeft u de laatste 5 jaar last gehad van water op uw perceel/in uw woning en/of in uw woonomgeving? *wijk⁷

	Binnenstad	Zuidoost	Graafsepoort	Munte/Vliert	Rosmalen Zuid	Rosmalen Noord	Groote Wielen	Empel	Noord	Maaspoort	West	Engelen	's-Hertogenbosch
Ja, op eigen perceel/in uw woning	20%	9%	7%	6%	8%	11%	7%	15%	11%	8%	12%	6%	10%
Ja, in m'n woonomgeving	10%	14%	14%	15%	23%	21%	22%	11%	18%	11%	14%	14%	15%
Ja, op eigen perceel/in uw woning én in m'n woonomgeving	4%	4%	5%	3%	8%	7%	7%	9%	6%	3%	5%	4%	5%
Nee, in het geheel niet*	65%	71%	71%	71%	60%	54%	62%	64%	62%	76%	66%	73%	66%
Weet niet, geen mening	2%	2%	3%	4%	1%	7%	2%	1%	2%	3%	3%	2%	3%
N	219	176	156	161	218	195	83	140	292	255	233	157	2285
*Significant verschil t.o.v. 's-Hertogenbosch totaal						-							

Tabel 2: Heeft u de laatste 5 jaar last gehad van water op uw perceel/in uw woning en/of in uw woonomgeving? *achtergrondkenmerken

	Vrouw	Man	Lft 18-29	Lft 30-39	Lft 40-54	Lft 55>	Autochtoon	Westerse allochtoon	Niet-westerse allochtoon	Laag opleidingsn.	Midden opleidingsn.	Hoog opleidingsn.	Woning	Bedrijf ⁸
Ja, op eigen perceel/in uw woning	11%	9%	10%	10%	10%	10%	11%	7%	9%	8%	10%	11%	10%	13%
Ja, in m'n woonomgeving	16%	14%	12%	16%	18%	15%	15%	17%	15%	18%	15%	15%	15%	13%
Ja, op eigen perceel/in uw woning én in m'n woonomgeving	5%	5%	5%	6%	7%	3%	5%	6%	18%	5%	4%	5%	4%	8%
Nee, in het geheel niet*	64%	69%	68%	65%	62%	71%	67%	67%	55%	66%	69%	65%	69%	65%
Weet niet, geen mening	3%	2%	4%	3%	3%	2%	3%	3%	3%	2%	2%	3%	3%	2%
N	1299	988	173	449	844	821	2100	159	28	327	665	1293	2119	70
*Significant verschil t.o.v. 's-Hertogenbosch totaal														

Tabel 3: Wanneer heeft u de afgelopen vijf jaar wateroverlast gehad op uw eigen perceel/in uw woning? (n=336)

	2005	2006	2007	2008	2009
Winter	20%	21%	27%	33%	28%
Lente	12%	12%	16%	19%	20%
Zomer	13%	15%	17%	20%	23%
Herfst	27%	29%	36%	39%	52%

⁷ Kolommen/tabellen met grijs lettertype hebben een laag aantal respondenten. De waarden die hier gelden, dienen als indicatie genomen te worden, en niet als 'harde' cijfers.

⁸ Onder bedrijf vallen de categorie 'bedrijf' en 'combinatie woning en bedrijf'.

Tabel 4: Wanneer heeft u de afgelopen vijf jaar wateroverlast gehad op uw eigen perceel/in uw woning? *wijk

(2005 t/m 2009)	Binnenstad	Zuidoost	Graafsepoort	Muntel/Vliert	Rosmalen Zuid	Rosmalen Noord	Groote Wielen	Empel	Noord	Maaspoort	West	Engelen	's-Hertogenbosch
Winter	46%	28%	48%	44%	33%	30%	60%	63%	56%	36%	62%	22%	46%
Lente	32%	19%	26%	20%	24%	26%	70%	29%	38%	32%	28%	25%	30%
Zomer	22%	24%	22%	40%	40%	33%	50%	29%	58%	35%	48%	22%	37%
Herfst	60%	76%	50%	40%	75%	57%	80%	82%	80%	72%	83%	67%	70%
N	45	23	16	17	35	31	10	32	51	26	32	17	335

Tabel 5: In welke ruimte(n) in uw woning of waar op uw perceel had u wateroverlast? *wijk

	Binnenstad	Zuidoost	Graafsepoort	Muntel/Vliert	Rosmalen Zuid	Rosmalen Noord	Groote Wielen	Empel	Noord	Maaspoort	West	Engelen	's-Hertogenbosch
Tuin	14%	23%	35%	11%	29%	47%	80%	71%	57%	64%	48%	56%	42%
Badkamer/toilet	20%	31%	35%	40%	48%	47%	10%	6%	18%	27%	9%	13%	24%
Kruipruimte	10%	0%	0%	0%	5%	10%	10%	24%	25%	31%	30%	11%	16%
Kelder	24%	12%	35%	0%	5%	13%	0%	12%	10%	0%	17%	0%	13%
(Bij)keuken	4%	4%	15%	10%	10%	17%	0%	0%	8%	4%	4%	22%	7%
Berging/schuur/garage	2%	16%	5%	0%	0%	10%	0%	6%	10%	4%	11%	0%	7%
Dak(goten)	14%	8%	0%	10%	5%	0%	0%	0%	2%	0%	15%	0%	6%
Souterrain	2%	8%	0%	10%	5%	0%	0%	0%	0%	4%	2%	0%	2%
Elders in woning	33%	15%	30%	20%	29%	3%	0%	6%	12%	12%	15%	22%	17%
Elders buiten	8%	4%	5%	10%	10%	3%	30%	18%	16%	8%	2%	0%	9%
Anders	2%	8%	0%	0%	0%	3%	0%	0%	2%	0%	0%	0%	2%
Weet niet, geen mening	2%	4%	0%	0%	5%	3%	0%	0%	2%	0%	0%	0%	2%
N	45	23	15	17	35	31	10	32	50	26	32	17	333

Tabel 6: Waardoor wordt de wateroverlast in uw woning of op uw perceel veroorzaakt? *wijk

	Binnenstad	Zuidoost	Graafsepoort	Muntel/Vliert	Rosmalen Zuid	Rosmalen Noord	Groote Wielen	Empel	Noord	Maaspoort	West	Engelen	's-Hertogenbosch
Hevige neerslag	73%	73%	70%	70%	75%	77%	36%	76%	88%	73%	84%	63%	76%
Riool in de straat kon het water niet aan	8%	44%	50%	30%	71%	61%	10%	24%	36%	23%	33%	38%	35%
Hoge grondwaterstand	16%	8%	15%	11%	5%	17%	20%	35%	37%	27%	36%	33%	23%
Riool op eigen terrein kon het water niet aan	12%	35%	0%	0%	25%	26%	0%	12%	14%	12%	22%	11%	16%
Onderhoud/constructiefouten woning	33%	8%	25%	10%	5%	0%	0%	0%	20%	4%	2%	11%	12%
Vervuiling op straat zoals bladafval	6%	0%	15%	20%	14%	7%	0%	12%	20%	4%	18%	0%	11%
Onderhoud/constructiefouten buiten	6%	4%	5%	10%	15%	0%	30%	6%	8%	0%	0%	0%	5%
Grondsoort/grondgesteldheid	0%	0%	0%	0%	0%	3%	40%	18%	2%	0%	9%	11%	4%
Duiker in nabijgelegen sloot zat dicht	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	6%	0%	0%	0%	1%
Nabijgelegen sloot (waterloop) stroomde over	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	0%	0%
Anders	2%	0%	0%	0%	0%	3%	0%	0%	2%	4%	0%	0%	1%
Weet niet, geen mening	4%	4%	10%	10%	5%	7%	0%	0%	2%	4%	0%	11%	4%
N	44	23	15	17	35	31	10	32	49	26	31	17	330

Tabel 7: In welke ruimte(n) in uw woning of waar op uw perceel had u wateroverlast * waardoor wordt de wateroverlast in uw woning of op uw perceel veroorzaakt

	Hevige neerslag	Riool in de straat kon het water niet aan	Hoge grondwaterstand	Riool op eigen terrein kon het water niet aan	Onderhoud / constructiefouten woning	Vervuiling op straat zoals bladafval	Onderhoud / constructiefouten buiten	Grondsoort/ grondgesteldheid	Duiker in nabijgelegen sloot zat dicht	Nabijgelegen sloot stroomde over	Anders	Weet niet, geen mening	N
Tuin	88%	29%	30%	17%	8%	11%	7%	10%	2%	0%	1%	2%	140
Badkamer/toilet	78%	61%	14%	21%	15%	7%	3%	0%	0%	0%	0%	5%	82
Kruipruimte	67%	27%	62%	6%	16%	16%	2%	4%	0%	2%	0%	4%	50
Kelder	57%	21%	48%	0%	14%	2%	2%	0%	7%	0%	2%	5%	36
(Bij)keuken	80%	70%	10%	26%	10%	5%	0%	5%	0%	0%	0%	5%	21
Berging/schuur/garage	71%	50%	10%	10%	10%	5%	0%	0%	0%	0%	0%	5%	23
Dak(goten)	94%	44%	0%	44%	22%	39%	6%	0%	0%	0%	0%	0%	13
Souterrain	83%	60%	0%	20%	0%	17%	0%	0%	0%	0%	17%	0%	10
Elders in woning	82%	24%	18%	11%	24%	7%	13%	2%	6%	0%	0%	0%	52
Elders buiten	82%	48%	33%	11%	26%	37%	11%	4%	0%	0%	0%	0%	33
Anders	60%	83%	20%	17%	0%	17%	20%	0%	0%	0%	20%	0%	5
Weet niet, geen mening	0%	0%	0%	0%	20%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	80%	7
N	249	124	68	47	29	32	21	16	1	1	5	14	331

Tabel 8: Heeft u schade gehad als gevolg van de wateroverlast in uw woning of op uw perceel? *wijk

	Binnenstad	Zuidoost	Graafsepoort	Munte/Vliert	Rosmalen Zuid	Rosmalen Noord	Groote Wielen	Empel	Noord	Maaspoort	West	Engelen	's-Hertogenbosch
Nee	20%	42%	35%	56%	38%	67%	40%	59%	53%	64%	44%	38%	45%
Ja, namelijk:	76%	46%	60%	33%	57%	30%	60%	35%	45%	32%	47%	63%	50%
Waterschade buiten	4%	0%	0%	10%	0%	10%	40%	24%	10%	8%	16%	11%	9%
Waterschade binnen	49%	31%	40%	22%	40%	7%	18%	13%	33%	16%	27%	56%	30%
Materiële schade	20%	8%	15%	11%	5%	3%	10%	0%	12%	4%	2%	0%	9%
Weet niet, geen mening	4%	12%	5%	11%	5%	3%	0%	6%	2%	4%	9%	0%	5%
N	44	23	15	16	35	31	10	32	49	26	31	17	329

Tabel 9: Hoeveel was deze schade (ongeveer)? *wijk

	Binnenstad	Zuidoost	Graafsepoort	Munte/Vliert	Rosmalen Zuid	Rosmalen Noord	Groote Wielen	Empel	Noord	Maaspoort	West	Engelen	's-Hertogenbosch
Minder dan €1000	49%	46%	50%	100%	73%	67%	71%	29%	46%	44%	50%	60%	52%
€1000 - €2500	20%	8%	0%	0%	27%	0%	14%	14%	42%	11%	35%	0%	20%
€2500 - €5000	17%	0%	8%	0%	0%	0%	0%	14%	4%	11%	5%	0%	7%
Meer dan €5000	3%	0%	17%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	2%
Weet niet, geen mening	11%	46%	25%	0%	0%	33%	14%	43%	8%	33%	10%	40%	19%
N	31	12	6	7	18	10	5	14	20	8	15	10	156

Tabel 10: Hoeveel was deze schade (ongeveer) * soort schade

	Waterschade buiten	Waterschade binnen	Materiële schade	N
Minder dan €1000	50%	51%	78%	88
€1000 - €2500	29%	20%	19%	23
€2500 - €5000	0%	11%	0%	10
Meer dan €5000	0%	2%	0%	3
Weet niet, geen mening	21%	16%	4%	32
Totaal	100%	100%	100%	156

Tabel 11: Wanneer heeft u de afgelopen vijf jaar wateroverlast gehad in uw woonomgeving? (n=457)

	2005	2006	2007	2008	2009
Winter	18%	20%	25%	35%	36%
Lente	12%	14%	18%	25%	29%
Zomer	12%	14%	17%	23%	26%
Herfst	26%	30%	40%	51%	59%

Tabel 12: Wanneer heeft u de afgelopen vijf jaar wateroverlast gehad in uw woonomgeving? *wijk

(2005 t/m 2009)	Binnenstad	Zuidoost	Graafsepoort	Muntel/Vliert	Rosmalen Zuid	Rosmalen Noord	Groote Wielen	Empel	Noord	Maaspoort	West	Engelen	's-Hertogenbosch
Winter	40%	42%	56%	50%	42%	33%	63%	56%	60%	29%	60%	50%	49%
Lente	41%	22%	21%	44%	39%	43%	33%	31%	45%	19%	33%	29%	35%
Zomer	37%	22%	12%	37%	45%	49%	38%	25%	30%	35%	44%	33%	35%
Herfst	69%	78%	88%	72%	84%	72%	79%	81%	77%	69%	68%	73%	76%
N	31	35	24	27	73	52	23	29	62	31	40	30	457

Tabel 13: Waar in de woonomgeving kwam deze wateroverlast voor? *wijk

	Binnenstad	Zuidoost	Graafsepoort	Munte/Vliert	Rosmalen Zuid	Rosmalen Noord	Groote Wielen	Empel	Noord	Maaspoort	West	Engelen	's-Hertogenbosch
Op straat	67%	64%	82%	83%	91%	87%	54%	73%	70%	61%	55%	80%	72%
Voorzijde woning	33%	17%	12%	39%	36%	38%	25%	33%	34%	23%	15%	13%	27%
In het openbaar groen	7%	11%	9%	17%	4%	19%	63%	27%	32%	28%	29%	20%	22%
Achterzijde woning	13%	14%	12%	11%	16%	15%	25%	13%	37%	22%	11%	0%	18%
Parkeerterreinen	7%	14%	3%	0%	2%	0%	8%	0%	1%	0%	5%	7%	4%
Brandgangen	0%	0%	6%	6%	0%	2%	0%	6%	4%	9%	7%	0%	4%
Binnenshuis	10%	3%	0%	6%	5%	0%	0%	0%	10%	3%	2%	7%	4%
Tuin, buiten rondom woning	0%	0%	0%	0%	0%	2%	4%	6%	0%	3%	5%	0%	2%
Anders	3%	6%	0%	0%	5%	0%	0%	0%	3%	0%	2%	0%	2%
Weet niet, geen mening	3%	0%	3%	0%	0%	0%	0%	0%	3%	3%	4%	7%	2%
N	31	35	24	27	73	52	23	28	62	31	40	30	456

Tabel 14: Waardoor werd de overlast in uw woonomgeving volgens u veroorzaakt? *wijk

	Binnenstad	Zuidoost	Graafsepoort	Muntel/Vliert	Rosmalen Zuid	Rosmalen Noord	Groote Wielen	Empel	Noord	Maaspoort	West	Engelen	's-Hertogenbosch
Hevige neerslag	70%	84%	59%	78%	89%	91%	79%	80%	79%	68%	87%	86%	80%
Riool in de straat kon het water niet aan	43%	56%	76%	53%	80%	67%	33%	53%	60%	41%	56%	53%	58%
Vervuiling op straat zoals bladafval	23%	8%	29%	44%	22%	19%	0%	20%	16%	16%	13%	20%	18%
Hoge grondwaterstand	20%	8%	9%	5%	5%	9%	13%	27%	27%	16%	22%	13%	15%
Onderhoud/constructiefouten openbare ruimte	17%	8%	6%	17%	9%	8%	29%	27%	18%	25%	13%	7%	14%
Riool op eigen terrein kon het water niet aan	7%	8%	3%	6%	5%	2%	4%	0%	3%	0%	0%	0%	3%
Oppervlaktewater wat buiten haar oevers is getreden	0%	0%	3%	0%	0%	2%	0%	0%	0%	13%	9%	7%	3%
Duiker in nabijgelegen sloot zat dicht	0%	0%	0%	0%	0%	2%	0%	0%	7%	10%	0%	7%	2%
Nabijgelegen sloot (waterloop) stroomde over	0%	0%	0%	0%	2%	2%	0%	7%	0%	6%	2%	0%	1%
Grondsoort/grondgesteldheid	0%	3%	0%	0%	0%	0%	0%	7%	0%	0%	4%	0%	1%
Anders	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	6%	0%	0%	1%
Weet niet, geen mening	10%	3%	3%	21%	2%	0%	0%	0%	1%	3%	2%	7%	3%
N	31	35	24	27	73	52	23	27	62	31	40	30	455

Tabel 15: Waar in de woonomgeving kwam deze wateroverlast voor * waardoor wordt de wateroverlast in uw woning of op uw perceel veroorzaakt

	Hevige neerslag	Riool in de straat kon het water niet aan	Vervuiling op straat zoals bladafval	Hoge grondwaterstand	Onderhoud/constructiefouten openbare ruimte	Riool op eigen terrein kon het water niet aan	Oppervlaktewater wat buiten haar oevers is getreden	Duiker in nabij gelegen sloot zat dicht	Nabijgelegen sloot (waterloop) stroomde over	Grondsoort/grondgesteldheid	Anders	Weet niet, geen mening	N
Op straat	83%	73%	22%	11%	14%	2%	0%	3%	0%	0%	0%	2%	329
Voorzijde woning	85%	64%	28%	20%	16%	4%	1%	3%	2%	0%	1%	3%	130
In het openbaar groen	79%	39%	14%	39%	22%	1%	10%	9%	4%	3%	2%	1%	88
Achterzijde woning	81%	53%	26%	26%	10%	7%	3%	3%	1%	1%	3%	0%	86
Parkeerterreinen	86%	21%	14%	21%	7%	15%	0%	0%	0%	0%	0%	8%	15
Brandgangen	86%	21%	14%	14%	57%	7%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	15
Binnenshuis	75%	69%	56%	44%	7%	13%	0%	0%	0%	0%	0%	19%	11
Tuin, buiten rondom woning	83%	14%	0%	14%	0%	0%	14%	0%	0%	14%	0%	0%	7
Anders	88%	71%	14%	14%	0%	43%	0%	0%	14%	0%	0%	0%	9
Weet niet, geen mening	29%	0%	13%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	71%	9
N	371	260	88	59	62	17	9	10	6	5	4	14	455

Tabel 16: Heeft u schade gehad van de wateroverlast in uw woonomgeving? *wijk

	Binnenstad	Zuidoost	Graafsepoort	Muntel/Vliert	Rosmalen Zuid	Rosmalen Noord	Groote Wielen	Empel	Noord	Maaspoort	West	Engelen	's-Hertogenbosch
Nee	70%	92%	91%	100%	93%	90%	88%	73%	77%	87%	95%	86%	87%
<i>Ja, namelijk:</i>	23%	8%	9%	0%	7%	4%	12%	20%	23%	10%	5%	14%	12%
Waterschade buiten	0%	0%	0%	0%	0%	2%	4%	0%	8%	6%	0%	0%	2%
Waterschade binnen	17%	6%	3%	0%	4%	0%	0%	7%	11%	0%	0%	7%	5%
Materiële schade	3%	3%	0%	0%	0%	2%	0%	7%	1%	0%	0%	7%	1%
Weet niet, geen mening	7%	0%	0%	0%	0%	6%	0%	7%	0%	3%	0%	0%	2%
N	31	35	24	27	73	52	23	27	62	31	40	30	455

Tabel 17: Hoeveel was deze schade (ongeveer)? *wijk

	Binnenstad	Zuidoost	Graafsepoort	Muntel/Vliert	Rosmalen Zuid	Rosmalen Noord	Groote Wielen	Empel	Noord	Maaspoort	West	Engelen	's-Hertogenbosch
Minder dan €1000	43%	67%	33%	100%	100%	50%	0%	25%	81%	33%	0%	50%	53%
€1000 - €2500	0%	0%	0%	0%	0%	50%	0%	25%	0%	33%	0%	50%	8%
€2500 - €5000	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Meer dan €5000	0%	0%	0%	0%	0%	0%	33%	0%	0%	0%	0%	0%	2%
Weet niet, geen mening	57%	33%	67%	0%	0%	0%	67%	50%	19%	33%	100%	0%	37%
N	6	3	3	1	4	2	3	6	11	4	2	6	51

Tabel 18: Hoeveel was deze schade (ongeveer) * soort schade

	Waterschade buiten	Waterschade binnen	Materiële schade	N
Minder dan €1000	64%	58%	100%	26
€1000 - €2500	18%	5%	0%	4
€2500 - €5000	0%	0%	0%	1
Meer dan €5000	9%	0%	0%	1
Weet niet, geen mening	9%	37%	0%	19
Totaal	100%	100%	100%	51

Tabel 19: Heeft u ten tijde van de wateroverlast actie ondernomen om de wateroverlast te (laten) beperken of te voorkomen? *wijk

	Binnenstad	Zuidoost	Graafsepoort	Muntel/Vliert	Rosmalen Zuid	Rosmalen Noord	Groote Wielen	Empel	Noord	Maaspoort	West	Engelen	's-Hertogenbosch
Nee, geen actie ondernomen	34%	51%	57%	63%	46%	52%	57%	44%	44%	64%	51%	60%	50%
Zelf actie ondernomen	49%	32%	28%	32%	35%	31%	21%	36%	28%	22%	36%	26%	32%
Gemeente	8%	17%	15%	4%	26%	16%	14%	16%	25%	14%	4%	5%	15%
Woningbouwvereniging/verhuurder	14%	6%	0%	0%	2%	6%	0%	0%	9%	0%	1%	0%	4%
Brandweer	1%	0%	11%	0%	2%	2%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%
Politie	0%	0%	2%	4%	0%	0%	3%	0%	0%	0%	2%	0%	1%
Waterschap	3%	0%	0%	4%	0%	0%	0%	0%	0%	4%	0%	5%	1%
Aannemer/bouwbedrijf	0%	0%	0%	0%	0%	0%	7%	0%	2%	0%	1%	0%	1%
Vereniging van eigenaren	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	4%	0%	1%
Anders	0%	0%	0%	0%	0%	0%	7%	0%	0%	4%	0%	5%	1%
N	66	51	33	38	90	69	26	47	98	51	63	40	672

Tabel 20: Welk resultaat hadden deze maatregelen? *wijk

	Binnenstad	Zuidoost	Graafsepoort	Muntel/Vliert	Rosmalen Zuid	Rosmalen Noord	Groote Wielen	Empel	Noord	Maaspoort	West	Engelen	's-Hertogenbosch
Geen resultaat	27%	30%	5%	20%	32%	34%	31%	36%	33%	32%	26%	25%	29%
Probleem gedeeltelijk verholpen	51%	52%	63%	50%	39%	44%	31%	50%	43%	42%	41%	50%	46%
Probleem geheel verholpen	22%	19%	32%	30%	29%	22%	38%	14%	23%	26%	33%	25%	26%
N	49	27	19	10	31	32	13	14	60	19	46	8	328

Tabel 21: Welk resultaat hadden deze maatregelen? * soort actie

	Zelf actie ondernomen	Gemeente	Woningbouwvereniging / verhuurder	Brandweer	Politie	Waterschap	Aannemer / bouwbedrijf	Vereniging van eigenaren	Anders	N
Geen resultaat	16%	47%	45%	11%	40%	17%	60%	43%	40%	99
Probleem gedeeltelijk verholpen	55%	34%	31%	33%	20%	50%	40%	43%	20%	162
Probleem geheel verholpen	29%	19%	24%	56%	40%	33%	0%	14%	40%	86
N	213	105	21	11	6	7	8	6	5	347

Tabel 22: Kunt u aangeven wat volgens u het meest van toepassing is op het oppervlaktewater in uw woonomgeving: Het water stinkt vaak *wijk

	Binnenstad	Zuidoost	Graafsepoort	Muntei/Vliert	Rosmalen Zuid	Rosmalen Noord	Groote Wielen	Empel	Noord	Maaspoort	West	Engelen	's-Hertogenbosch
Helemaal mee eens*	0%	1%	2%	4%	1%	2%	0%	1%	2%	1%	1%	4%	1%
Mee eens*	8%	10%	5%	5%	3%	5%	15%	6%	10%	14%	13%	11%	9%
Niet mee eens, niet oneens	19%	13%	18%	14%	16%	20%	8%	19%	24%	17%	18%	14%	18%
Mee oneens	34%	40%	32%	42%	22%	33%	38%	38%	38%	40%	36%	33%	36%
Helemaal mee oneens	24%	25%	20%	20%	22%	14%	31%	23%	15%	23%	17%	24%	20%
Weet niet, geen mening	6%	8%	14%	5%	28%	13%	1%	8%	4%	1%	3%	6%	7%
Niet van toepassing	8%	2%	10%	11%	8%	13%	7%	4%	8%	5%	12%	8%	8%
N	216	172	151	153	205	185	81	136	280	246	223	155	2203
*Significant verschil t.o.v. 's-Hertogenbosch totaal	-		-		-	-	+	-		+	+	+	

Tabel 23: Kunt u aangeven wat volgens u het meest van toepassing is op het oppervlaktewater in uw woonomgeving: Het water stinkt vaak *achtergrondkenmerken

	Vrouw	Man	Lft 18-29	Lft 30-39	Lft 40-54	Lft 55>	Autochtoon	Westerse allochtoon	Niet-westerse allochtoon	Laag opleidingsn.	Midden opleidingsn.	Hoog opleidingsn.	Woning	Bedrijf
Helemaal mee eens*	1%	1%	2%	1%	2%	1%	1%	2%	19%	2%	2%	1%	1%	0%
Mee eens*	10%	8%	10%	13%	9%	7%	9%	7%	13%	9%	11%	8%	9%	11%
Niet mee eens, niet oneens	20%	16%	16%	18%	20%	17%	18%	24%	13%	20%	20%	16%	18%	16%
Mee oneens	33%	38%	36%	34%	34%	37%	35%	40%	26%	31%	35%	37%	35%	44%
Helemaal mee oneens	17%	24%	20%	21%	24%	18%	21%	18%	16%	15%	18%	23%	20%	19%
Weet niet, geen mening	8%	6%	4%	4%	6%	14%	8%	5%	6%	14%	7%	6%	7%	6%
Niet van toepassing	10%	7%	13%	9%	5%	7%	9%	4%	6%	10%	7%	9%	8%	5%
N	938	1267	167	430	816	792	2028	151	26	313	639	1252	2119	70
*Significant verschil t.o.v. 's-Hertogenbosch totaal		-		+		-			+		+	-		

Tabel 24: Kunt u aangeven wat volgens u het meest van toepassing is op het oppervlaktewater in uw woonomgeving: Het water is helder *wijk

	Binnenstad	Zuidoost	Graafsepoort	Muntei/Vliert	Rosmalen Zuid	Rosmalen Noord	Groote Wielen	Empel	Noord	Maaspoort	West	Engelen	's-Hertogenbosch
Helemaal mee eens	2%	1%	5%	3%	2%	3%	12%	4%	1%	2%	2%	7%	3%
Mee eens	20%	36%	13%	33%	19%	24%	39%	33%	17%	29%	14%	26%	23%
Niet mee eens, niet oneens	29%	29%	19%	23%	23%	31%	24%	25%	27%	27%	24%	21%	25%
Mee oneens*	21%	19%	30%	21%	21%	16%	15%	18%	30%	28%	32%	22%	25%
Helemaal mee oneens*	10%	4%	10%	7%	2%	8%	7%	13%	20%	9%	14%	12%	11%
Weet niet, geen mening	4%	6%	11%	4%	26%	10%	0%	3%	2%	0%	2%	4%	5%
Niet van toepassing	12%	4%	10%	10%	7%	8%	4%	4%	4%	5%	12%	9%	8%
N	216	172	151	153	205	185	81	136	280	246	223	155	2203
*Significant verschil t.o.v. 's-Hertogenbosch totaal		-		-	-	-	-		+		+		

Tabel 25: Kunt u aangeven wat volgens u het meest van toepassing is op het oppervlaktewater in uw woonomgeving: Het water is helder *achtergrondkenmerken

	Vrouw	Man	Lft 18-29	Lft 30-39	Lft 40-54	Lft 55>	Autochtoon	Westerse allochtoon	Niet-westerse allochtoon	Laag opleidingsn.	Midden opleidingsn.	Hoog opleidingsn.	Woning	Bedrijf
Helemaal mee eens	2%	4%	2%	1%	4%	4%	3%	4%	0%	5%	2%	3%	3%	8%
Mee eens	21%	25%	22%	19%	23%	26%	23%	26%	23%	25%	20%	24%	23%	16%
Niet mee eens, niet oneens	26%	26%	24%	26%	26%	26%	26%	22%	26%	22%	27%	25%	26%	30%
Mee oneens*	25%	25%	27%	29%	25%	19%	25%	27%	13%	23%	26%	25%	25%	24%
Helemaal mee oneens*	10%	11%	11%	13%	11%	9%	10%	12%	35%	9%	13%	10%	11%	5%
Weet niet, geen mening	7%	4%	2%	3%	5%	10%	6%	4%	0%	9%	5%	5%	5%	6%
Niet van toepassing	10%	6%	12%	8%	6%	7%	8%	5%	3%	7%	7%	9%	8%	11%
N	938	1267	167	430	816	792	2028	151	26	313	639	1252	2119	70
*Significant verschil t.o.v. 's-Hertogenbosch totaal				+		-								

Tabel 26: Kunt u aangeven wat volgens u het meest van toepassing is op het oppervlaktewater in uw woonomgeving: Er ligt veel rommel in het water *wijk

	Binnenstad	Zuidoost	Graafsepoort	Muntei/Vliert	Rosmalen Zuid	Rosmalen Noord	Groote Wielen	Empel	Noord	Maaspoort	West	Engelen	's-Hertogenbosch
Helemaal mee eens*	6%	2%	8%	6%	2%	11%	13%	8%	18%	15%	13%	8%	10%
Mee eens*	32%	32%	36%	31%	18%	33%	21%	35%	42%	37%	39%	33%	34%
Niet mee eens, niet oneens	24%	33%	18%	26%	29%	16%	24%	22%	17%	22%	20%	16%	22%
Mee oneens	21%	21%	15%	20%	18%	17%	25%	23%	18%	20%	14%	29%	19%
Helemaal mee oneens	5%	6%	3%	5%	1%	6%	14%	5%	3%	3%	3%	7%	4%
Weet niet, geen mening	6%	4%	11%	6%	26%	10%	0%	4%	1%	0%	3%	5%	6%
Niet van toepassing	6%	1%	9%	7%	6%	7%	2%	3%	1%	2%	9%	2%	5%
N	216	172	151	153	205	185	81	136	280	246	223	155	2203
*Significant verschil t.o.v. 's-Hertogenbosch totaal		-			-		-		+				

Tabel 27: Kunt u aangeven wat volgens u het meest van toepassing is op het oppervlaktewater in uw woonomgeving: Er ligt veel rommel in het water *achtergrondk.

	Vrouw	Man	Lft 18-29	Lft 30-39	Lft 40-54	Lft 55>	Autochtoon	Westerse allochtoon	Niet-westerse allochtoon	Laag opleidingsn.	Midden opleidingsn.	Hoog opleidingsn.	Woning	Bedrijf
Helemaal mee eens*	11%	9%	9%	9%	12%	9%	9%	18%	27%	13%	14%	7%	10%	10%
Mee eens*	35%	33%	33%	39%	33%	33%	35%	27%	23%	36%	35%	33%	34%	29%
Niet mee eens, niet oneens	20%	24%	25%	21%	21%	21%	22%	20%	13%	16%	21%	24%	22%	25%
Mee oneens	17%	21%	19%	19%	20%	18%	19%	21%	23%	18%	17%	20%	19%	24%
Helemaal mee oneens	4%	5%	3%	4%	5%	4%	4%	7%	10%	4%	4%	4%	4%	2%
Weet niet, geen mening	7%	4%	3%	3%	4%	11%	6%	4%	0%	9%	5%	5%	6%	6%
Niet van toepassing	6%	4%	8%	5%	4%	4%	5%	3%	3%	4%	4%	6%	5%	5%
N	938	1267	167	430	816	792	2028	151	26	313	639	1252	2119	70
*Significant verschil t.o.v. 's-Hertogenbosch totaal														

Tabel 28: Vindt u dat er voldoende recreatiemogelijkheden zijn in en om het water in uw woonomgeving *wijk

	Binnenstad	Zuidoost	Graafsepoort	Muntei/Vliert	Rosmalen Zuid	Rosmalen Noord	Groote Wielen	Empel	Noord	Maaspoort	West	Engelen	's-Hertogenbosch
Ruim voldoende*	24%	45%	36%	17%	10%	12%	46%	18%	15%	21%	18%	43%	24%
Voldoende*	53%	46%	52%	59%	38%	47%	27%	51%	55%	63%	56%	52%	52%
Onvoldoende	13%	7%	8%	17%	23%	18%	16%	23%	22%	13%	9%	4%	14%
Ruim onvoldoende	3%	1%	0%	6%	11%	3%	8%	3%	4%	2%	5%	0%	4%
Weet niet, geen mening	7%	1%	3%	1%	18%	20%	2%	5%	5%	2%	11%	1%	7%
N	216	172	151	152	205	185	81	136	279	246	223	155	2201
*Significant verschil t.o.v. 's-Hertogenbosch totaal					-	-						+	

Tabel 29: Vindt u dat er voldoende recreatiemogelijkheden zijn in en om het water in uw woonomgeving *achtergrondkenmerken

	Vrouw	Man	Lft 18-29	Lft 30-39	Lft 40-54	Lft 55>	Autochtoon	Westerse allochtoon	Niet-westerse allochtoon	Laag opleidingsn.	Midden opleidingsn.	Hoog opleidingsn.	Woning	Bedrijf
Ruim voldoende*	24%	24%	24%	23%	26%	23%	24%	29%	26%	18%	20%	28%	24%	19%
Voldoende*	50%	54%	50%	54%	51%	53%	52%	51%	29%	52%	50%	53%	52%	47%
Onvoldoende	15%	14%	18%	15%	13%	12%	14%	14%	39%	17%	18%	12%	14%	20%
Ruim onvoldoende	4%	3%	3%	4%	5%	2%	4%	1%	0%	5%	5%	2%	3%	5%
Weet niet, geen mening	7%	6%	6%	4%	5%	10%	7%	5%	6%	9%	8%	6%	6%	9%
N	937	1266	167	430	815	791	2026	151	26	313	638	1251	2119	70
*Significant verschil t.o.v. 's-Hertogenbosch totaal														

Tabel 30: Waarom vindt u de recreatiemogelijkheden in en om het water onvoldoende *wijk

	Binnenstad	Zuidoost	Graafsepoort	Muntel/Vliert	Rosmalen Zuid	Rosmalen Noord	Groote Wielen	Empel	Noord	Maaspoort	West	Engelen	's-Hertogenbosch
Geen (recreatief) water in de woonomgeving	13%	13%	8%	30%	85%	17%	5%	32%	28%	42%	30%	25%	32%
Uitbreiden recreatieve mogelijkheden: steigers, vaarmogelijkheden, strandjes, eettentjes etc.	33%	20%	8%	26%	4%	14%	48%	11%	17%	11%	19%	25%	18%
Niet uitnodigend; geen water wat geschikt is om te recreëren	20%	13%	17%	22%	4%	31%	10%	26%	13%	14%	28%	25%	17%
Geen/weinig speelmogelijkheden voor kinderen, onveilig voor kinderen	20%	53%	50%	9%	4%	23%	24%	21%	11%	11%	12%	25%	17%
Waterkwaliteit/vervuiling: niet geschikt om te zwemmen/vissen/recreëren	7%	0%	17%	13%	0%	11%	5%	11%	31%	22%	9%	0%	13%
Anders	7%	0%	0%	0%	2%	3%	10%	0%	1%	0%	2%	0%	2%
N	27	12	13	36	41	38	22	28	58	31	33	7	346

Tabel 31: Heeft u suggesties om de recreatiemogelijkheden in en om het water te verbeteren *wijk

	Binnenstad	Zuidoost	Graafsepoort	Muntel/Vliert	Rosmalen Zuid	Rosmalen Noord	Groote Wielen	Empel	Noord	Maaspoort	West	Engelen	's-Hertogenbosch
Nee*	56%	54%	55%	47%	55%	52%	38%	53%	52%	52%	60%	57%	54%
Water (meer) recreatief maken	9%	16%	11%	21%	8%	11%	26%	14%	8%	17%	5%	17%	12%
Meer onderhoud aan water en omgeving	4%	10%	8%	8%	3%	5%	14%	5%	12%	6%	7%	5%	7%
Speelmogelijkheden voor kinderen plaatsen	1%	4%	1%	2%	0%	1%	0%	1%	1%	3%	1%	1%	2%
Aanleg recreatiewater	1%	0%	0%	3%	2%	2%	0%	3%	1%	2%	2%	1%	1%
Natuurontwikkeling/bescherming	1%	1%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	0%
Uitbreiden (grootte) huidig recreatiewater	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Anders	0%	0%	0%	2%	1%	1%	1%	1%	0%	0%	0%	1%	1%
Weet niet, geen mening	26%	15%	24%	19%	30%	27%	20%	24%	26%	19%	24%	18%	23%
N	219	176	156	162	218	195	83	140	292	256	233	157	2287
*Significant verschil t.o.v. 's-Hertogenbosch totaal							-						

Tabel 32: Heeft u suggesties om de recreatiemogelijkheden in en om het water te verbeteren *achtergrondkenmerken

	Vrouw	Man	Lft 18-29	Lft 30-39	Lft 40-54	Lft 55>	Autochtoon	Westerse allochtoon	Niet-westerse allochtoon	Laag opleidingsn.	Midden opleidingsn.	Hoog opleidingsn.	Woning	Bedrijf
Nee*	51%	56%	61%	52%	49%	53%	55%	43%	41%	49%	52%	56%	56%	59%
Water (meer) recreatief maken	12%	12%	9%	14%	15%	11%	12%	13%	28%	13%	9%	13%	13%	13%
Meer onderhoud aan water en omgeving	8%	7%	6%	9%	8%	7%	7%	7%	9%	7%	10%	6%	8%	8%
Speelmogelijkheden voor kinderen plaatsen	2%	1%	4%	1%	1%	1%	2%	0%	0%	0%	3%	1%	2%	0%
Aanleg recreatiewater	1%	2%	0%	3%	2%	1%	1%	1%	0%	1%	1%	2%	1%	2%
Natuurontwikkeling/bescherming	0%	1%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	3%	0%	0%	1%	0%	2%
Uitbreiden (grootte) huidig recreatiewater	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Anders	25%	21%	20%	19%	24%	27%	22%	34%	19%	30%	24%	21%	1%	0%
Weet niet, geen mening	1%	0%	0%	1%	1%	1%	0%	1%	0%	0%	1%	0%	20%	17%
N	989	1300	173	449	845	822	2102	159	28	327	666	1294	2119	70
*Significant verschil t.o.v. 's-Hertogenbosch totaal								-						

Tabel 33: Wilt u meedenken over oplossingen met betrekking tot wateroverlast en/of recreatiemogelijkheden in en om het water *wijk

	Binnenstad	Zuidoost	Graafsepoort	Munte/Vliert	Rosmalen Zuid	Rosmalen Noord	Groote Wielen	Empel	Noord	Maaspoort	West	Engelen	's-Hertogenbosch
Ja, ik ben geïnteresseerd in het bezoeken van een eventuele informatieavond	11%	10%	4%	9%	5%	10%	13%	9%	10%	7%	6%	5%	8%
Ja, ik ben geïnteresseerd om zitting te nemen in een eventueel te vormen klankbord	10%	8%	3%	6%	1%	6%	13%	7%	4%	4%	4%	4%	5%
Ja, ik heb interesse in de uitslag van deze enquête per e-mail	28%	27%	28%	32%	24%	30%	44%	37%	40%	35%	27%	29%	31%
Ja, de gemeente mag me benaderen voor een vervolgonderzoek om meer inzicht te krijgen	17%	26%	24%	28%	14%	21%	31%	28%	25%	20%	21%	27%	23%
Nee, ik wil alleen op de hoogte gehouden worden via een nieuwsbrief	29%	31%	38%	21%	42%	24%	28%	16%	29%	34%	30%	25%	30%
Nee, ik heb geen interesse*	31%	22%	24%	34%	29%	33%	13%	34%	21%	24%	35%	34%	27%
N	213	172	150	150	203	185	81	134	278	245	221	155	2187
*Significant verschil t.o.v. 's-Hertogenbosch totaal		-					-		-		+	+	

Tabel 34: Wilt u meedenken over oplossingen met betrekking tot wateroverlast en/of recreatiemogelijkheden in en om het water *achtergrondkenmerken

	Vrouw	Man	Lft 18-29	Lft 30-39	Lft 40-54	Lft 55>	Autochtoon	Westerse allochtoon	Niet-westerse allochtoon	Laag opleidingsn.	Midden opleidingsn.	Hoog opleidingsn.	Woning	Bedrijf
Ja, ik ben geïnteresseerd in het bezoeken van een eventuele informatieavond	7%	10%	7%	8%	9%	8%	8%	9%	26%	6%	10%	8%	8%	13%
Ja, ik ben geïnteresseerd om zitting te nemen in een eventueel te vormen klankbord	4%	7%	7%	7%	6%	3%	5%	6%	19%	2%	6%	6%	5%	13%
Ja, ik heb interesse in de uitslag van deze enquête per e-mail	29%	34%	28%	32%	32%	33%	31%	32%	45%	31%	30%	33%	32%	25%
Ja, de gemeente mag me benaderen voor een vervolgonderzoek om meer inzicht te krijgen	19%	26%	26%	26%	23%	18%	22%	21%	32%	22%	23%	22%	22%	25%
Nee, ik wil alleen op de hoogte gehouden worden via een nieuwsbrief	31%	30%	27%	27%	30%	35%	30%	35%	23%	35%	31%	29%	31%	24%
Nee, ik heb geen interesse*	31%	25%	32%	31%	28%	22%	28%	24%	10%	25%	28%	28%	27%	37%
N	931	1258	165	427	809	788	2013	150	26	312	636	1240	2119	70
*Significant verschil t.o.v. 's-Hertogenbosch totaal	+	-				-			-					